

เหตุการณ์รุนแรง การแพร่ระบาดของอารมณ์
และทัศนคติการรับรู้ของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐ

การปฏิบัติข่าวสารในลักษณะของข่าวลือโดยกลุ่มขบวนการต่างๆในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ว่าจะมิจุดประสงค์ชัดเจนหรือไม่ก็ตาม หรือเป็นแค่การข่มขวัญให้ประชาชนรู้สึกหวาดกลัวและหวาดระแวง จนนำไปสู่การปฏิเสธการเข้าไปของอำนาจรัฐในพื้นที่ หลายต่อหลายครั้งได้นำไปสู่ชนวนปัญหาโดยมีความรุนแรงและการสูญเสียเป็นคำตอบ แต่นั่นหมายถึงว่าการที่จะชักจูงฝูงชนจำนวนมากให้มารวมตัวเพื่อกระทำการให้สอดคล้องกัน ณ ที่ใดที่หนึ่ง ในเวลาไม่นานนัก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ "ต้นทุนเดิม" สะสมอยู่แล้ว และต้นทุนนั้นสามารถกลายเป็น "เชื้อเพลิง" ที่จุดได้อย่างรวดเร็วด้วย ดังเช่นกรณีการรวมประชาทัณฑ์ส.ต.อ.โสภณ ชลชาติและส.ต.ท.สมคิด เจริญชนทด ตำรวจตระเวนชายแดน พลร่มค่ายนเรศวร ทั้ง 2 นาย ที่บ้านบือนังกือเปาะ หมู่ 5 เมื่อปี 2546 และการกลุ่มรวมทำร้าย เรือโทวินัย นาคะบุตร และจำเอกกำพล ทองเอียด นาวิกโยธินสังกัด พัน ร.9 กรม. ร.ภ พล.นย.ประจำโครงการจุฬารัตน์พัฒนา 5 ที่บ้านตันหยงลิมา หมู่ 7 ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญอย่างแน่นอน หากได้มีความคุกคามที่ค่อยๆ สะสมอยู่ก่อนหน้านั้นแล้ว โดยข่าวสารที่มาในรูปแบบข่าวลืออาจเป็นเพียงแค่ตัวกระตุ้นเพื่อเร่งให้เกิดปฏิกิริยาที่นำมาสู่การต่อต้านอำนาจรัฐ และสะท้อนผ่านการกระทำที่ก้าวร้าว รุนแรงต่อตัวแทนของอำนาจรัฐ นั่นก็คือ ตำรวจและทหารที่เข้าไปเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ขณะนั้น

กระนั้นก็ตามทุกครั้งที่เกิดปัญหาความรุนแรงในพื้นที่คำตอบที่ถูกวิเคราะห์และการตั้งข้อสังเกตจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ มักจะเลือกรื้อฟื้นและย้อนกลับไปยังเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้นในอดีต โดยเฉพาะประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่ของอาณาจักรลังกาสุกะหรือความเป็นรัฐปัตตานีอันเก่าแก่ ซึ่งเป็นที่มาของกลุ่มขบวนการต่างๆในยุคนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เกิดข้อเรียกร้อง 7 ประการ* (2545:109) ของหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ ต่อรัฐบาลพลเรือตรีถวัลย์ ธำรง

* ข้อเรียกร้องทั้ง 7 คือ 1.ขอให้ปกครอง 4 จังหวัดนี้เป็นแคว้นหนึ่งโดยมีผู้ดำรงตำแหน่งอย่างสูงให้มีอำนาจในการศาสนาอิสลาม มีอำนาจแต่งตั้งและปลดข้าราชการออกได้ ผู้ดำรงตำแหน่งนี้ต้องเป็นมุสลิมใน 4 จังหวัด 2.การศึกษาในชั้นประถมต้นจนถึงชั้นประถม 7 ให้มีการศึกษาภาษาขามลายูตลอด 3.ภาษีที่เก็บได้ให้ใช้ภายใน 4 จังหวัดนี้(ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล)เท่านั้น 4.ในจำนวนข้าราชการทั้งหมดขอให้มีข้าราชการมลายูร้อยละ 80 5.ขอให้ใช้ภาษาขามลายูควบกับภาษาไทยเป็นภาษาราชการ 6.ให้คณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัดมีสิทธิออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนาอิสลามโดยความเห็นชอบของผู้มีอำนาจ

นาวาสวัสดิ์ เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2490 และผู้เขียนเอกสารสำคัญชิ้นนี้ถูกทางราชการภายใต้รัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ จับกุมด้วยข้อหาเป็นกบฏแบ่งแยกดินแดนเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2491 ถูกพิพากษาจำคุกด้วยข้อหาหมิ่นประมาทรัฐบาลไทยอยู่ 4 ปีกับ 8 เดือนและถูกปล่อยก่อนกำหนดเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2495 สองปีต่อมาเมื่อทางตำรวจสันติบาล เชิญตัวหะยีสุหลงไปพบหน่วยสันติบาลที่สงขลา บริเวณแหลมทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา หะยีสุหลงกับบุตรชาย และเพื่อนอีกสองคนได้ออกเดินทางไปพบตำรวจสันติบาลตั้งแต่เช้าตรู่วันศุกร์ที่ 13 สิงหาคม พ.ศ. 2497 และไม่ได้กลับมาอีกเลย และในปีเดียวกับที่หะยีสุหลงถูกจับในข้อหากบฏแบ่งแยกดินแดนที่จังหวัดปัตตานีก็ได้เกิดเหตุการณ์กบฏดุรงกู๋ขึ้นที่จังหวัดนราธิวาสระหว่างวันที่ 26-27 เมษายน พ.ศ. 2491 ครั้งนั้นมีการบันทึกไว้ว่า เป็นการต่อสู้ครั้งร้ายแรงระหว่างชาวมลายูและเจ้าหน้าที่ตำรวจสยามที่หมู่บ้านดุรงกู๋จนทำให้ทั้งสองฝ่ายเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

หลายคนเชื่อว่า ปฐมเหตุของปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากระบบโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะอำนาจรัฐในอดีตส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ และอีกหลายๆเหตุการณ์ซึ่งไม่รวมถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ เมื่อครั้งที่ปัตตานียังเรื่องอำนาจและมีความยิ่งใหญ่ในฐานะอาณาจักรลังกาสุกะก่อนที่จะตกอยู่ภายในอาณานิคมของรัฐสยาม หากกระนั้นไม่ได้หมายความว่า เรื่องราวครั้งนั้นได้ถูกถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษไปสู่ยังคนรุ่นหลังๆ จนทำให้เกิดความโกรธแค้นหรือเกลียดชังคนไทยพุทธทั้งหมดกระทั่งถึงขั้นอยู่ร่วมแผ่นดินเดียวกันไม่ได้ หรือต้องฆ่ากันทุกครั้งเมื่อพบหน้า ซึ่งความเป็นจริงในพื้นที่จากการเข้าไปคลุกคลีและสัมผัสชาวบ้านทั้งที่เป็นชาวบ้านทั่วไป และกลุ่มคนที่ทางการอาจจะเรียกว่า"แนวร่วม"ผู้ซึ่งมีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งสะท้อนออกมาจากบทสัมภาษณ์ของผู้คนทั้งสองหมู่บ้านนี้ ทำให้ข้อมูลที่ขาดหายไปในบางด้านบางมุมมีความชัดเจนมากขึ้น

5.1 เหตุการณ์รุนแรงและการแพร่ระบาดของอารมณ์

5.1.1 ตำรวจตชด.สองนายถูกรุมประชาทัณฑ์เสียชีวิตจุดสิ้นสุดการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของข่าวลือโจรนิินจา

สูงสุด และ7. ให้ศาลรับพิจารณาตามกฎหมายอิสลามแยกจากศาลจังหวัดโดยมีโต๊ะกาสิหรือดาโต๊ะยุติธรรม)ตามสมควรและมีเสถียรภาพในการพิจารณาชี้ขาด

ข่าวลือที่โจษจันกันมาตลอดช่วงระยะเวลา 2-3 เดือนว่า โจรนิินจา คือ เจ้าหน้าที่รัฐชุดปฏิบัติการพิเศษที่ถูกส่งลงมาเพื่ออ้อมฆ่าชาวบ้าน โดยพยายามผูกโยงเรื่องทหารพรานแอบขึ้นบ้านชาวบ้านยามวิกาลที่ ต.กาลีซา อ.จะนะ จ.นราธิวาส และถูกชาวบ้านยิงเสียชีวิตในชุดเครื่องแบบนั้น ทำให้เกิดความสับสนและคลุมเครือต่อการทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการร่ำลือแบบปากต่อปากที่ถูกตอกย้ำความคิดให้ฝังใจเชื่อว่า เหตุรุนแรงในพื้นที่เป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งสิ้น ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงที่อุสตาซคนหนึ่งแห่งบ้านโต๊ะเปาะมะถูกกลุ่มชายฉกรรจ์ถูกอุ้มหายไป และตามมาด้วยการออกอาละวาดของกลุ่มโจรนิินจา ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส โดยเฉพาะที่ อ.เมือง จ.ยะลานั้น เคยมีหลักฐานการรายงานข่าวลือเรื่องแก๊งโจรนิินจาออกอาละวาดครั้งแรกวันที่ 17 เมษายน 2546 เมื่อ พล.ต.ต.วีระยุทธ สิทธิมาลาก ผบก.ภ.จ.ยะลา (2546 :13) ได้ทำหนังสือแจ้งไปยังสำนักงานประชาสัมพันธ์ จ.ยะลา นักจัดรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์และสื่อมวลชนแขนงต่างๆแจ้งว่า ปัจจุบันมีข่าวลือเกิดขึ้นใน จ.ยะลาว่ามีแก๊งโจรกรรมทรัพย์สินตามบ้านเรือนราษฎรโดยใช้รถปิดอ้อมเข้าโจรกรรมทรัพย์สินตามเขตอำเภอรอบนอกในชนบท โดย จ.ปัตตานี ชาวบ้านสามารถจับกุมคนร้ายได้ ส่วนที่ จ.ยะลามีข่าวลือว่าที่ ต.ปะแต อ.ยะหา และที่อ.กรงปินัง จ.ยะลา ชาวบ้านสามารถจับกุมคนร้ายที่มีพฤติกรรมเป็นแก๊งโจรนิินจา ในหนังสือยังระบุอีกว่า ทางกองบังคับการตำรวจภูธร จ.ยะลา ตรวจสอบข่าวสารดังกล่าว ปรากฏข้อเท็จจริงไปยังกองบังคับการตำรวจปัตตานีแล้วยืนยันว่า มีข่าวลือจริง แต่ไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ผลจากข่าวลือทำให้ชาวบ้านที่ อ.จะรัง รุมทำร้ายชายแปลกหน้าที่เข้าใจว่าเป็นคนร้าย และขณะนั้นถูกคุมตัวอยู่ที่ สภอ.จะรัง ปรากฏว่า ชายคนดังกล่าวมีอาชีพรับจ้างตุ๊ดส้อม ส่วนการจับตัวคนร้ายที่ อ.กรงปินัง คนร้ายที่จับได้พบว่าเป็นคนวิกลจริต จากข้อเท็จจริงดังกล่าว เห็นได้ว่ากระบวนการปฏิบัติการข่าวสารในลักษณะของการสร้างข่าวลือโจรนิินจานั้นส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของชาวบ้านในฐานะผู้รับสารที่ถูกตอกย้ำให้เชื่อว่า มนุษย์น้ำมันหรือออแกมีเยาะมืออยู่จริง ซึ่งไม่ต่างจากการทำสงครามจิตวิทยาเพื่อสร้างความสับสน โกรธแค้นและอารมณ์วิตกกังวลจากกระบวนการสร้าง"โจรนิินจา"ให้แพร่บาดไปยังพื้นที่ต่างๆเพื่อให้ประชาชนเกิดความหวาดระแวงและไม่ไว้ใจการทำงานของเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ รวมทั้งฝ่ายปกครองในพื้นที่ และยังเป็นการขยายช่องว่างแห่งเกลียดชังเคียดแค้น จนทำให้พฤติกรรมและการแสดงออกทางอารมณ์ของฝูงชนที่เข้าร่วมชุมนุมในครั้งนั้น แสดงออกมาในลักษณะเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณและป่าเถื่อนเกินกว่าจะคาดคิด ทั้งนี้ความรู้สึกเกลียดชังโจรนิินจาของกลุ่มผู้เข้าร่วมชุมนุม เริ่มประทุ อย่างรุนแรงตั้งแต่ช่วงหัวค่ำของวันที่ 25 เมษายน 2546 เวลาประมาณ 19.00 น. มีชาวบ้านบาโงอาแซ หมู่ 6 ได้ไล่จับชายฉกรรจ์ 2 คน เนื่องจากเข้าใจว่า พวกเขาอาจเป็นโจรนิินจาที่กำลังออกอาละวาดอยู่ในขณะนั้น เนื่องจากพบพิรุธ กล่าวคือ ชายสองคนขับรถจักรยานยนต์มาจากหมู่บ้านมะรือโบตก เมื่อ

ชาวบ้านนำรถจักรยานยนต์ไล่ตามทั้งสองจึงวิ่งหนีเข้าป่ายาง โดยขับรถย้อนกลับไปที่เดิมแล้วจอดทิ้งไว้ที่หน้าบ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบาโงอาแซ รถจักรยานยนต์คันดังกล่าว ยี่ห้อยู่ชุกกี วืออาร์วี ไม่ติดหมายเลขทะเบียน ชาวบ้านจึงได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายปกครองรับทราบ โดยหลังรับแจ้งแล้ว นายชวัญชาติ วงศ์สุวรรณนท์ นายอำเภอระแงะ พ.ต.อ.นพดล เมื่อกโสภณ ผกก.สภอ.ระแงะ และตำรวจตชด.จำนวนหนึ่งได้เดินทางเข้าพื้นที่ทันที เนื่องจากทราบว่าชายฉกรรจ์สองคนที่ชาวบ้านตามจับเพราะความเข้าใจผิดว่า เป็นโจรнинจานั้น คือ ส.ต.ต.สมคิด เจริญทนต์และส.ต.อ.โสภณ ชลชาติ เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน หรือตำรวจพลร่มจากค่ายนเรศวร อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งถูกส่งมาประจำที่ฐานปฏิบัติการบ้านร่อน อ.ระแงะ จ.นราธิวาส ในฐานะตำรวจชุดมวลชนสัมพันธ์ (ภายหลังพ.ต.อ.พยอม ทิพย์มณี ผู้บังคับการตชด.ภาค 4 ยอมรับว่า ตชด.2 นายถูกส่งมาเพื่อสืบสวนหาข้อมูลการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในเขต ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ)

“คืนนั้นชาวบ้านมาหมดเลย จากบ้านบาโงอาแซ บ้านทำนบ บ้านปุราไซค์บ้านกอนแอะ เขาโกรธแค้นกันมาก เพราะเชื่อว่าผู้ชายสองคนคือ โจรнинจาทที่กำลังตามล่ากันอยู่ ต้องยอมรับว่าตอนนั้นชาวบ้านเครียดมาก ต้องอดนอนเป็นสิบๆคืน ตั้งเวรยามเพื่อตามล่าโจรнинจา ตอนนั้น บ้านบือนังก็เฝ้าระวังสะอาดอยู่ไม่มีอะไร เพราะปัญหาโจรнинจาเกิดที่บ้านทำนบ เวลาประมาณ ตีหนึ่ง เขาไม่ยอมออกมาจากสวนยาง ชาวบ้านจึงพากันไปแจ้งความแล้วแยกย้ายกันกลับบ้าน” ชาวบ้านบือนังก็เฝ้าคนหนึ่งในเหตุการณ์เล่า (สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2549)

เช้าวันที่ 26 เมษายน 2546 ชาวบ้านจำนวนหนึ่งได้แจ้งกับนายอิสมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5 พบชายฉกรรจ์สองคนในสวนยางสวมชุดเสื้อกีฬาและกางเกงขาสั้นสีแดงอยู่หลังสวนยางบ้านผู้ใหญ่บ้าน จึงให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านไปปรับตัวออกมาจากสวนยางและนำมาไว้ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน แต่ในเวลาไม่นานนัก มีชาวบ้านในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านโต๊ะเปาะชะ (ซึ่งมีการอุ้มอุสตาซหายไปก่อนหน้านี้) บ้านทำนบ บ้านปุราไซค์ ฯลฯ ค่อยเดินทางเข้ามาจากชาวบ้าน 10 คน ได้เพิ่มขึ้นนับ 100 คนและหลายพันคนในเวลาเพียง 3-4 ชั่วโมงมายังบ้านผู้ใหญ่บ้านและเรียกร้องให้นำตัวบุคคลทั้งสองออกมาลงโทษ แต่ปรากฏว่าชาวบ้านไม่ยอมรับฟังแม้ว่าจะมีการตั้งตัวแทนขึ้นมาเจรจาแล้วก็ตาม ไม่ว่าจะป็นอดีตส.ส. ส.ว. โต๊ะอิหม่าม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ตำรวจ หลังจากฝูงชนมีจำนวนมากขึ้นและเริ่มมีการปลุกเร้า กระตุ้นความรู้สึกให้เกิดขัดแย้ง ตชด. โดยอ้างว่าเป็นผู้ที่อุ้มเด็กหายไปจาก อ.จะนะ นอกจากนั้นด้วยสภาพอากาศที่ร้อนอบอ้าวในเดือนเมษายนและมีการปลุกปั่นยุยงตลอดเวลาจึงทำให้สถานการณ์เริ่มบานปลายออกไปเมื่อฝูงชนพยายามฮือเข้ามาพังประตูบ้านผู้ใหญ่บ้านบือนังก็เฝ้า

"ฝูงชนที่เข้ามามันควบคุมไม่ได้แล้ว จากมีอยู่ประมาณ 300-400 คนเพิ่มเป็น 5,000-6,000 คนอย่างรวดเร็วในเวลาเพียง 2-3 ชั่วโมงส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ ที่นั่นพูดอย่างไรก็ไม่ฟังไม่สนใจเสี่ยงให้อารมณ์ด่าตลอด เขาหาว่าผู้ใหญ่บ้าน เข้าข้างใจต้องบอกก่อนว่าอารมณ์ชาวบ้านรุนแรงมาก ขนาดปิดประตู เขาก็เอาไม้มาแยงตามช่อง ดันกันเข้ามาหน้าบ้านหลังบ้านเต็มไปด้วยฝูงชน เสียงเอ็ดอึงไปหมด ฝูงคนที่เข้ามาอยู่ใกล้บ้านผม เริ่มจุดเศษผ้าชุบน้ำมันโยนเข้ามาในบ้าน กะจะเผาบ้านผู้ใหญ่"อิสมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 บ้านบือนังกือเปาะ กล่าว (สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2549)

และเมื่อเหตุการณ์ทำท่าจะบานปลายเจ้าหน้าที่ตำรวจและฝ่ายเกี่ยวข้องจึงต้องนำตัวตำรวจตชด. สองนายออกมา เนื่องจากอดีตส.ส.และ สว.ที่รับอาสาเจรจากับกลุ่มผู้ชุมนุมรับรองความปลอดภัยให้ ดังนั้นแผนอารักขาตชด.สองนายจึงใช้วิธีง่าย ๆ ด้วยการให้ตำรวจตระเวนชายแดนและอาสาสมัครจำนวนหนึ่งจับมือทำกำแพงกันเพื่อป้องกันไม่ให้ฝูงชนเข้าใกล้ โดยกลุ่มผู้ชุมนุมด้านหน้ายอมเปิดทางให้ แต่ปรากฏว่ากลุ่มที่อยู่ทางด้านหลังไม่ยอมและพยายามใช้กำลังดันเข้ามาทำให้เกิดเหตุชุลมุน ส่วนกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีก็น้อยเกินไปไม่สามารถดูและความปลอดภัยให้ได้

"ขบวนการรวมประชาทัณฑ์ก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งเตะ ต่อย กระตีบ ผู้กำกับพลตที่วิ่งเข้าไปช่วยตชด.2 คน ยังถูกทุบหัวด้วยกระดางต้นไม้จนสลบ พวกเขาถูกทำร้ายทารุณมาก เขาไม่ได้ปกป้องตัวเอง ไม่ร้องด้วย หลังถูกลากไป กระตีบแล้ว เขายังโดนจับถอดกางเกง ถูกแทงใส่ทะลักไหลออกมากอง มีการรุมตี และทำร้ายด้วยมีดพร้าจอบเสียม เจ้าหน้าที่ที่เหลือก็หนีกันไปหมดเลย เขาใช้เวลาในการรวมประชาทัณฑ์ตำรวจพลร่มประมาณ 10-15 นาทีเอง ศพแรกถูกชาวบ้านลากออกมาทิ้งไว้กลางถนน ส่วนศพที่สองอยู่ที่หน้าบ้านผู้ใหญ่บ้าน "อิสมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 บ้านบือนังกือเปาะ กล่าว (สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2549)

มุฮัมหมัด รอยานิง อารี อุตสาหกรรมโรงเรียนรือฮมานียะฮ์หมู่ 5 กล่าว(สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2549) ขณะที่เกิดเหตุชุลมุนตำรวจได้ยิงปืนขึ้นฟ้าเพื่อหวังให้กลุ่มผู้ชุมนุมสลายตัว แต่วันนั้นประชาชนมากกว่าเจ้าหน้าที่ คนเลยไม่กลัวปืน แทนที่จะทำให้มีอบสลายตัวกลายเป็นคนวิ่งเข้ามารวมกันอีกรอบหนึ่ง ชาวบ้านตอนนั้นมีอาการบ้าคลั่งมากปืนก็หยุดไม่อยู่ และได้เห็นสภาพตชด.สองนายอีกครั้งขณะถูกรุมประชาทัณฑ์ด้วยการถูกทุบแทงตีและกระตีบ เนื่องจากชาวบ้านมีทั้งมีดพร้า จอมเสียม พวกเขาถูกลากออกมากระตีบที่กลางถนน กระตุกไหลปลาร้าหก แขนขาหัก ไล่

ทะเล็ออกมากองข้างนอก เนื้อตัวฟกช้ำไปหมดน่ากลัว มีศพหนึ่งถูกเอาวางหรือเชือกกล้วยมัดที่อวัยวะเพศด้วย

หลังจากที่ส.ต.อ.โสภณ ชลชาติและส.ต.ท.สมคิด เจิมขุนทดถูกกลุ่มผู้ชุมนุมเข้ารวมประท้วงจนเสียชีวิตอย่างสยดสยอง แต่เหตุการณ์ยังไม่สิ้นสุดทันทีเพราะศพของทั้งสองถูกฝูงชนลากออกมาแล้วแยกไปวางคนละที่ ศพแรกอยู่กลางถนนหน้าหมู่บ้าน ส่วนศพที่สองถูกลากมาวางไว้บริเวณหน้าบ้านผู้ใหญ่นบ้าน สภาพศพทั้งสองใส่ไหล่ออกมากองข้างนอก หัวแตก เลือดไหลทั้งตัว

พ.ต.อ.นพดล เผือกโสภณ อดีตผกก.สภอ.ระแงะ กล่าวว่า (สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2549) ขณะกำลังวิ่งเข้าไปช่วยตชด.2นาย ฝูงชนจำนวนมากก็วิ่งกรูเข้าหาเขาอย่างบ้าคลั่ง บางคนถืออาวุธอยู่ในมือ ช่วงที่เห็นเขาโดนทั้งมีด จอบ เสียม เตะ ต่อย กระต๊อบสารพัด ช่วยไม่ได้เพราะไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ก่อนจะสลบจำได้ว่า อดีตส.ส.ที่เดินนำหน้าออกไปวิ่งหนีก่อนเพื่อน ไม่ได้ช่วยอะไรเลย ทราบอีกครั้งว่าเขาเสียชีวิตด้วยวิธีที่โหดร้ายและทารุณมาก จากสภาพศพ และยังมีกรรลากศพพวกเขาออกมาทำร้ายอีกทั้งๆที่ทั้งสองเสียชีวิตไปแล้ว

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมการทำลายล้างในรูปแบบเข้ารวมประท้วงของกลุ่มฝูงชนต่อตำรวจตระเวนชายแดนสองนายที่หมู่บ้านบือนังก็ถือเป่าะเกิดขึ้นเพราะการถูกขู่ข่มและได้รับการกระตุ้นให้มีการแพร่ระบาดทางอารมณ์ร่วมกันจากกระบวนการปล่อยข่าวลือ และยังมี "ความพยายามหา"แพะรับบาป"มาลงโทษเพื่อให้รู้สึกผ่อนคลายอารมณ์ตึงเครียดที่ถูกเก็บกดมานาน ดังนั้นจึงกลุ่มผู้ชุมนุมจึงพยายามใช้ความรุนแรงตอบโต้บุคคลที่ตนเองรู้สึกเกลียดชัง

5.1.2. สองนาวิกโยธินถูกสังหารจุดสิ้นสุดเหตุการณ์กราดยิงชาวบ้านสองคนเสียชีวิตที่ร้านน้ำชา

หลังจากชาวบ้านต้นหยงลิมือได้ควบคุมตัวทหารนาวิกโยธินไว้บริเวณศาลาอเนกประสงค์กลางหมู่บ้านตั้งแต่ช่วงหัวค่ำวันที่ 19 กันยายน 2548 เนื่องจากความเข้าใจผิดว่า คนทั้งสองอาจเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์กราดยิงร้านน้ำชาภายในหมู่บ้านและในวันที่ 20 กันยายน ระหว่างที่กำลังมีการเจรจาต่อรองขอนำตัวทหารสองนายนั้นออกจากพื้นที่ โดยกลุ่มชาวบ้านได้ยื่นเงื่อนไขขอให้นำนักข่าวมาเลยเข้ามาทำข่าวในพื้นที่ แต่ยังไม่ทันที่พวกเขาจะเดินทางมาถึง นายทหารสองคนนั้นก็ถูกทำร้ายจนเสียชีวิตในสภาพที่น่าสยดสยองอยู่บนชั้นสองของศาลาอเนกประสงค์ดังกล่าว และต่อมาเจ้าหน้าที่ได้นำศพกลับออกจากหมู่บ้าน ส่วนชาวบ้านในพื้นที่ก็พากันเข้าบ้านและปิดบ้านเงียบขณะที่กลุ่มผู้ชุมนุมได้สลายตัวไปอย่างรวดเร็ว จากการเข้าไปสืบค้นข้อมูลเพื่อทำวิจัยพบว่า ช่วงแรกแม้เหตุการณ์จะผ่านไปนานถึง 10 เดือนแล้ว แต่ไม่มี

ใครอยากเอ่ยถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นอีกเลย จากการสอบถามชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เป็นผู้หญิงบอกว่า ไม่ได้เข้าไปดูสภาพศพ แแค่ได้กลิ่นคาวเลือดคละคลุ้งไปทั่วบริเวณในวันเกิดเหตุเท่านั้น ขณะที่พวกผู้ชายต่างบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า หลังจากทหารและตำรวจเข้าเคลียร์พื้นที่ และนำศพทหารทั้งสองนายกลับออกไป ชาวบ้านก็ไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวอีกเลย

“ไม่มีใครเห็นว่า เขาถูกทำร้ายยังไง ทั้งๆที่ตอนกลางคืนมีกลุ่มวัยรุ่นพยายามจะเข้าไปทำร้ายพวกเขา แต่ชาวบ้านอีกกลุ่มหนึ่งห้ามปรามไว้ ตอนเช้า ความรู้สึกเคียดแค้นยังไม่หาย วัยรุ่นคนหนึ่งในหมู่บ้าน จึงไปหารังมดแดงแล้วแห่เข้าไปที่ช่องลูกกรงรอย ซึ่งทหารทั้งสองคนนั้นนั่งหันหลังชนกันอยู่ อารมณ์ของพวกเขาตอนนั้นไม่มีใครห้ามได้ เขาแค่อยากทำให้เจ็บ ให้สะใจ แต่ไม่ได้คิดถึงจะเอากันจนตาย”ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าว (สัมภาษณ์ 24 มิถุนายน 2549)

ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์สันนิษฐานได้ว่าชาวบ้านในหมู่บ้านไม่ได้ต้องการทำร้ายนาย ทหารนาวิกโยธินทั้งสองนาย เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวยังมีการเจรจาเพื่อขอนำตัวประกันออกไป แต่ไม่ได้ข้อยุติ แม้ว่าขณะนั้นชาวบ้านจะมีอารมณ์โกรธแค้นจากการสูญเสียสมาชิกของหมู่บ้านไปถึงสองคนก็ตาม ในคืนนั้นชาวบ้านรู้สึกโกรธและเสียใจทุกคนร้องไห้ แล้วร้องถามกันว่า ทำไมต้องยิงกันด้วย และใครก็ตามหากเข้ามาเห็นสภาพที่เกิดขึ้นแล้วก็คงพูดไม่ออก นิมะชายหนุ่มวัย 25 ปีที่กำลังจะแต่งงานในอีกไม่กี่เดือนข้างหน้าถูกยิงด้วยอาวุธสงครามเข้าลำตัวเลือดไหลเป็นทาง ส่วนหลานชายเจ้าของร้านน้ำชาซึ่งกำลังนั่งกินข้าวอยู่ก็ถูกกระสุนปืนเข้าที่มือ ชาวบ้านเล่าว่า ลมหายใจของนิมะเบามาก ชาวบ้านที่อยู่แวดล้อมตัวเขาจึงช่วยกันกล่าวคำปฏิญาณบอกให้เขาคิดถึงอัลเลาะห์ว่า “ลา อิลลา ฮา อิล วัล เลาะห์” มีความหมายว่า ฉันเป็นพยานว่าไม่มีพระเจ้าองค์อื่นใดนอกเหนือจากอัลเลาะห์

อารมณ์และความโกรธแค้นของชาวบ้านในหมู่บ้านออกมาหลายระดับด้วยกัน หลายคนโดยเฉพาะญาติของครอบครัวผู้สูญเสียบางคนอยากจะได้ตอบการกระทำที่เกิดขึ้นให้สมกับความคับแค้นที่พวกเขาได้รับ นอกจากนี้การเข้ามาของกลุ่มชาวบ้านจากหมู่บ้านรอบนอก และพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะกลุ่มสตรีและเด็ก ซึ่งอ้างว่า หลายคนที่มา มีสามี ลูกชายและญาติพี่น้องเสียชีวิตจากเหตุการณ์เคลื่อนย้ายกลุ่มผู้ชุมนุมหน้าสภา.ตึกไบมายังค่ายอิงคยุทธบริหาร จ.ปัตตานี จำนวนนี้พบว่า มีชาวบ้านในหมู่บ้านต้นหยงลิมอหลายครอบครัวที่ประสบกับเหตุการณ์เช่นนี้ และเมื่อพบว่าชาวบ้านไม่ได้ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร คนกลุ่มนี้จึงมีวัยรุ่นรวมอยู่ด้วยจึงร้องตะโกนด่าทอชาวบ้านว่า “ไอ้เหี้ยเอ๊ย กูมาช่วยพวกมึงแท้ๆ ทำไมไม่ออกมา” เมื่อความซับซ้อน

ของเหตุการณ์ทุกอย่างเกี่ยวโยงเข้าด้วยกัน ซึ่งหมายรวมถึงการสังเกตเห็นพฤติกรรมของ อัลเอสตาน นิกาจิ วิทยุรุ่นคนหนึ่งหมู่ 7 บ้านตันหยงลิมอ ของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งขณะนั้นข้อมูลของหน่วยงานทางด้านความมั่นคงในพื้นที่ระบุว่า เขาเป็นหัวหน้ากลุ่ม RKK ในหมู่บ้าน มีอาการผิดปกติอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอาการกระสับกระส่ายและเดินเข้าเดินออกอยู่บริเวณด้านหลังศาลาอเนกประสงค์และพุดคุยโทรศัพท์อยู่ครู่หนึ่ง จากนั้นจึงเรียกกลุ่มวิทยุรุ่นที่มีผ้าปิดหน้าปิดตาแล้วทุกคนเข้าไปพุดคุยด้วย และทั้งหมดก็แยกย้ายกันออกไป ในเวลาไม่ถึงครึ่งชั่วโมงก็ได้ยินเสียงร้องบอกต่อๆกันว่า ทหารนำรถถังบุกเข้ามาอยู่ตรงสวนยางหน้าหมู่บ้าน และที่บริเวณสามแยกบ้านทุ่งขมื่นชาวบ้านที่นั่งอยู่ต่างรู้สึกตกใจจึงพากันวิ่งไปดูบรรยากาศขณะนั้นชุดมุนวุ่นวายมาก เวลาประมาณ 13.00 น.ชาวบ้านที่อยู่ในเหตุการณ์เล่าว่าได้ยินเสียงผู้หญิงร้องขึ้นว่า “ญาแงบวอะแดมอ”(อย่าทำเขา) ไม่ถึง 10 นาทีทุกอย่างก็เงียบ แล้วก็มีการคืนความเลือดโชนมา

รูปที่ 18 มีอบสตรีและเด็กแยกย้ายออกจากจุดเกิดเหตุ บ.ตันหยงลิมอ

รูปที่ 19 สภาพศพสองนาวิกโยธินที่ถูกกลุ่มมูมทำร้าย บ.ตันหยงลิมอ

เด็กหนุ่มคนหนึ่งในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำร่มแดงมาโรยใส่สองนาวิกโยธินขณะถูกจับเป็นตัวประกัน เล่าให้ผู้วิจัยฟังในช่วงบ่ายวันหนึ่งว่า เหตุผลที่ตกลงไปเพราะความโกรธแค้นและคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ ภาพเด็กชายวัย 15 ปีที่ถูกกระสุนปืนฝังเข้าที่ศีรษะยังติดตาในความรู้สึกเสมอ ประกอบมีคนในหมู่บ้านบางกลุ่มเชื่อว่า ทหารทั้งสองต้องเกี่ยวข้องกับกองกำลังลับดังกล่าว ดังนั้นจึงพยายามทำทุกอย่างเพื่อแก้แค้น ให้เจ้าหน้าที่รัฐได้รับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานเหมือนที่ชาวบ้านรู้สึก

“ผมเอามดแดงเหยใส่เขาตอนประมาณตีสิบเอ็ด(11.00น.) เขาไม่ร้อง ผมทำเพื่อความสะใจ อยากให้เขาทรมาน แต่คิดอีกที ผมว่า ผมทรมานมากกว่า วันนั้นรู้ว่าเขาตาย กลัวถูกตำรวจ ทหารตามจับ ต้องหนีจากหมู่บ้าน ไปทำงานอยู่ที่มาเลเซีย จะกลับบ้านก็ไม่กล้า ชีวิตเหมือนติดหนี้ใครไว้ ยิ่งว่าติดคุกอีก ร้อยยำนี้นี้ผมไม่หนี มอบตัวเลยตั้งแต่วันนั้นดีกว่า ผมไม่ได้ฆ่าเขา แค่หามดแดงมาโรยใส่เท่านั้น “เด็กหนุ่มคนหนึ่งหมู่บ้านให้สัมภาษณ์ (29 สิงหาคม 2549)

ส่วนข้อมูลอีกด้านหนึ่งของ พล.ต.พิเชษฐ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ 4 ในฐานะตัวแทนที่เข้าร่วมเจรจาขณะเกิดเหตุมีหลายประเด็นที่น่าสนใจคือ ช่วงเวลาประมาณ 13.00 น. พล.ต.พิเชษฐ ได้เดินออกมาจากหมู่บ้านเพื่อประสานงานกับ น.อ.ไตรขวัญ ไกรฤกษ์ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 3 กองพลนาวิกโยธินว่า เฮลิคอปเตอร์ที่ส่งไปรับนักข่าวมาแล้วเดินทางถึงไหนแล้ว และเพียงไม่นานนักก็ได้ยินเสียงเรียกอาชาน(ประกาศเรียกให้เข้าร่วมทำละหมาด)ดังมาจากมัสยิด พร้อมทั้งได้รับแจ้งทางโทรศัพท์จากอดีตส.ส.ว่า ให้รีบกลับเข้ามาในหมู่บ้านเพราะสงสัยว่าจะมีเหตุการณ์ไม่ดีขึ้น ระหว่างนั้น พล.ต.พิเชษฐจึงพยายามเจรจากับกลุ่มผู้หญิงที่อยู่ในเขตพื้นที่บริเวณสะพานข้ามคลองอ้ายแดง โดยขอนำรถปิคอัพและรถพยาบาลซึ่งปฏิบัติหน้าที่คอยอยู่แล้วให้เข้าไปเตรียมรองรับทหารทั้ง 2 นาย หากมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นจะได้ช่วยเหลือทัน แต่คนกลุ่มดังกล่าวไม่ยอม พล.ต.พิเชษฐ จึงโทรศัพท์แจ้งให้อดีตส.ส.เจรจาแทน และหลังจากพูดคุยกันด้วยภาษาท้องถิ่นกันชั่วคราว อดีตส.ส.แจ้งให้ชาวบ้านทราบว่า ทหารนาวิกโยธินอาจจะถูกทำร้าย กลุ่มผู้หญิงจึงยอมเปิดทางให้รถปิคอัพวิ่งเข้าไปถึงศาลาอเนกประสงค์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่นักข่าวจากประเทศมาเลเซียเดินทางมาถึงพอดี และเมื่อเฮลิคอปเตอร์ลงจอด กลุ่มผู้หญิงที่รวมตัวอยู่ในพื้นที่ก็เริ่มทยอยเดินออกจากพื้นที่ไปอย่างรวดเร็ว ส่วนคนกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่เฝ้าอยู่บริเวณรอบๆศาลาอเนกประสงค์ก็หายไปด้วยเช่นกัน

“ผมกับอดีตส.ส.ไปถึงศาลาอเนกประสงค์ ก็ไม่เห็นชาวบ้านแล้ว พวกผมเดินขึ้นไปชั้น 2 พบว่า ห้องล็อกกุญแจ เข้าไม่ได้อีก ขอกุญแจจากผู้ใหญ่บ้านก็ไม่มี จึงบอกให้ชาวบ้านที่เหลือช่วยกันนำชะแลงจัดเข้าไป ภาพแรกที่ผมเห็นคือจากตอนเช้าที่เราเห็นว่าเขานั่งอยู่ ถูกมัดมือไขหลัง มั่นไม่ไขแล้ว เขาล้มลงทั้งคู่ในสภาพที่มือและแขนยังถูกมัด ทั้งสองศพมีสภาพไม่ต่างกันเลย คนหนึ่งใส่ทะเล็ออกมาข้างนอก เลือดนองเต็มตัว ไม่กระดุกกระดิกเลย ผมก็ขอให้คนที่อยู่แถวๆ นั้นช่วยหามัดมาตัดเชือกที่มัดมือเขาออก เขาคงโดนตี โดนทุบเยอะ เห็นแล้วหดหู ตอนนั้นมองไปรอบๆไม่เห็นชาวบ้านเลย บรรยากาศในหมู่บ้านเงียบมากเหมือนหมู่บ้านร้าง ทั้งๆที่ตอนเช้าคนเต็มไปหมด ระหว่างที่ให้เจ้าหน้าที่นำศพทหารสองนาย โดยการใส่เสื้อห่อศพแล้วนำมาวางไว้ท้ายรถปิคอัพของผม เพื่อนำศพไปให้แพทย์ชันสูตรที่โรงพยาบาลระแงะ ตลอดสองข้างทางที่ขับรถออกมาเงียบมากมองไปไม่เห็นชาวบ้านสักคนเดียว” พล.ต.พิเชษฐ วิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ 4 กล่าว(สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2549)

น.อ.ไตรขวัญ ไกรฤกษ์ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 3 กองพลนาวิกโยธิน ซึ่งควบคุมกำลังพลอยู่ด้านนอก เล่าว่า เวลาประมาณ 13.30 น. ปลัดอำเภอที่เข้าไปเจรจาเดินกลับ

ออกมาจากหมู่บ้านด้วยท่าทางหมดอาลัยตายอยาก แล้วบอกให้เตรียมรถพยาบาลไว้รอเนื่องจากทหารถูกทำร้ายแล้ว โดยยังไม่ยืนยันว่าทั้งสองเสียชีวิตหรือไม่

“ได้ยินเสียงชาวบ้านร้องห้ามว่า “อย่าไปทำอะไรเขา จะทำอะไรทำไม” เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นก่อนที่จะเฮลิคอปเตอร์ที่ไปรับนักข่าวมาเลยจะมาถึง ยอมรับว่าตอนที่เขาถูกจับนั้น ผมรู้อยู่แล้วว่าเข้าไปช่วยก็ตาย ไม่เข้าไปก็ตาย เพียงแต่ว่า ถ้าเราใช้กำลังเข้าไปช่วยคนของเราออกมา เหตุการณ์มันก็จะแปรผันไปอีกอย่างหนึ่ง จะเข้าทางเขาแล้วฝ่ายรัฐก็จะเสียมวลชนให้ฝ่ายตรงข้าม เราแพ้ทางด้านยุทธวิธีเขาทุกอย่าง” น.อ.ไตรขวัญ ไกรกฤษ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 3 กองพลนาวิกโยธิน กล่าวว่า (สัมภาษณ์ 27 สิงหาคม 2549)

บทสรุปของการสิ้นสุดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสองนาวิกโยธินที่ถูกทำร้ายจนเสียชีวิตในช่วงปลายวันที่ 20 กันยายน 2548 ในส่วนของชาวบ้านที่เห็นได้ชัดเจนคือ มีชาวบ้านส่วนหนึ่งไม่รู้เห็นกับการกระทำดังกล่าว และอีกส่วนหนึ่งที่มีแกนนำเป็นผู้บงการเบื้องหลังได้ฉวยจังหวะช่วงเวลาดังกล่าว ด้วยการสร้างข่าวลือเพื่อทำให้เกิดความสับสนในหมู่ชาวบ้านเป็นช่วงๆว่า ทหารนำรถถังบุกเข้ามาในหมู่บ้าน ทหารแอบเข้ามาที่สวนยางหน้าหมู่บ้านและทหารจะกราดยิงลงมาจากเฮลิคอปเตอร์ รวมทั้งการถ่วงเวลาต่อรองให้นักข่าวมาเลเซียให้เข้ามาทำข่าว เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มวัยรุ่นเข้าไปกลุ่มรวมทำร้าย โดยมีรูปแบบที่เป็นขั้นตอน หรือมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าแล้วว่าเหตุการณ์ต้องจบลงในลักษณะใด เช่นเดียวกับการใช้ยุทธวิธีสร้างข่าวลือสร้างใจนิมิตให้เกิดขึ้น โดยรูปแบบและวิธีการดังกล่าวมีฝ่ายที่รับผิดชอบอยู่แล้ว ส่วนเจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าจะเป็นทหาร ตำรวจและฝ่ายปกครองแม้จะประเมินความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นว่าจะลงลักษณะใด แต่ก็ไม่สามารถหามาตรการป้องกันหรือแก้ปัญหาในเชิงรุกเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาเฉพาะหน้าได้เลย ไม่สามารถชี้แจงปัญหาที่เกิดขึ้นให้มีความชัดเจนอย่างที่ควรจะเป็น ทั้งๆที่ทราบวาพื้นที่ดังกล่าวนั้นเป็นพื้นที่จัดตั้ง เมื่อประกอบกับการขาดมวลชนของตนเองเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวในพื้นที่ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา จึงทำให้แก้ปัญหาดังกล่าวไม่ได้ โดยเฉพาะการชี้แจงไม่ให้นักข่าวบ้านหันไหวกับกระแสข่าวลือ

5.2 เงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้เกิดเหตุรุนแรง

5.2.1 ประวัติศาสตร์กับการชุมนุมผู้นำศาสนา: บาดแผลในใจชาวบ้านปืออ่างกือเปาะและประวัติศาสตร์กับเหตุการณ์กรือเซะ-ตากใบ: บาดแผลในใจที่บ้านต้นหยงลิมอ

แม้เรื่องราวที่บ้านบือนังก็อื้อเปาะจะเกิดขึ้นมานานกว่า 4 ปีแล้ว แต่บาดแผลลึกๆ ในใจของชาวบ้านในครั้งนั้นยังไม่หายสนิท สืบเหตุได้จากการพูดคุยและสัมภาษณ์ภาคีผู้วิจัย ชักถามถึงใจนิจนจา และปัญหาที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น หลายคนบอกว่า ไม่อยากแม้แต่จะคิดถึง เพราะเหตุการณ์นี้ไม่เพียงทำให้คนทั้งหมู่บ้านถูกมองว่าเป็นโจร และเป็นพวกชอบใช้ความรุนแรง เท่านั้น หากยังทำให้พวกเขาถูกสอดส่องจากเจ้าหน้าที่รัฐแทบทุกอย่างก้าว แต่เมื่อถามถึงประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้นกับบรรพบุรุษตั้งแต่ยุค หนียสุหง อับดุลกาเดร์ และการเกิดกบฏที่หมู่บ้าน ดุซงญอ อ.จะนะ จ.นราธิวาสในปี พ.ศ.2491 ชาวบ้านส่วนใหญ่แสดงสีหน้างุนงงแล้วถามด้วยความสงสัยว่า เกิดขึ้นเมื่อไหร่และช่วงไหน พวกเขาไม่เคยรับทราบเรื่องราวดังกล่าวมาก่อน ส่วนคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ก็ไม่เคยถ่ายทอดให้ฟัง ไม่เคยมีใครสนใจ เนื่องจากตามหลักศาสนาอิสลามเชื่อว่า ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องในอดีตไม่จำเป็นต้องรื้อฟื้น แต่เรื่องราวที่กระทบกระเทือนใจผู้คนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือปัญหาคดียาเสพติด การอุ้มฆ่าในปี 2546 การยิงปืนบรรจุกระสุนวิถีโค้ง เข้าไปที่มัสยิดกรือเซะรวมทั้งการสลายการชุมนุมหน้าสภอ.ตากใบเมื่อปี 2547 ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้การขยายตัวเพื่อปลุกฝังแนวความคิดแบ่งแยกดินแดนของกลุ่มขบวนการประสบความสำเร็จอย่างสูง

“เรื่องราวในอดีต บอกตรงๆว่าเราไม่ได้คิด ไม่ได้สนใจ แต่เหตุสะสมจริง ๆ
 .. เกิดขึ้นเมื่อ 2 ปีที่แล้วเช่น มีการอุ้มฆ่า มันทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่เก็บกด เคยมี
 ชาวบ้านถูกตำรวจจับแล้วนำไปฝากขังที่โรงพัก แต่พอญาติไปเยี่ยมก็ไม่อยู่แล้ว
 พบว่าถูกนำตัวไปยิงแล้วเผาถังยางในถังน้ำมัน 200 ลิตร แผลเดิมมีส่วน หาก
 ครอบครวัไหนโดนลักษณะนี้แล้วลูกที่เติบโตขึ้นมารู้ว่าพ่อเขาถูกกระทำอย่างนี้จะ
 รู้สึกอย่างไร ความรู้สึกเจ็บปวดมันมีอยู่แล้วเราเองก็ถูกมองว่าเป็นพวกหัวแข็ง คน
 ไม่ดี ที่นี้เขต ต.ตันหยงมัส อ.จะนะ ไซใหม่ บ้านเราเป็นแหล่งปลูกลองกอง
 ตันหยงมัสที่มีรสชาติดีที่สุดใน ใดๆก็รู้จักลองกองตันหยงมัส เหมือนกัน เราเป็น
 มุสลิม เรามีตราว่าเป็น ลองกองตันหยงมัส หรือถ้าเขาคิดถึงลองกองตันหยงมัส
 หรือคิดถึงคนมุสลิมสามจังหวัด ในความรู้สึกเขาก็ เราเป็นโจรมุสลิม ตั้งแต่เขายัง
 ไม่รู้จักเราเลย”อิสมาแอ ตอร์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 บ้านบือนังก็อื้อเปาะ กล่าว
 (สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม)

ส่วนความรู้สึกต่อเรื่องราวในอดีตของ”คนนอกพื้นที่”เกิดเหตุโจรนิจนจาอย่าง แว
 หามะ บากา อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ต.บาโงสะโต ยอมรับว่าประวัติศาสตร์ไม่ได้มีผลต่อการชักจูง
 คนให้เข้าร่วมขบวนการ แต่จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้สถานการณ์ที่นี่เปลี่ยนไป คือ เหตุการณ์สลาย

การประชุมหมู่บ้านอำเภอตากใบ จ.นราธิวาส และการใช้กำลังล้อมปราบผู้ก่อการในมัสยิดกรือเซะ จ.ปัตตานี

นอกจากนี้การที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าจะเป็นตำรวจหรือทหาร ไม่ใช่หลักรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มาใช้แก้ปัญหากับประชาชนทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนสองกลุ่มเพิ่มเป็นลำดับ นอกจากนี้การประชุมวันดังกล่าวก็มีการสวมรอยจากกลุ่มผู้ไม่หวังดี และเมื่อปฏิบัติการที่ไร้มนุษยธรรมไม่ว่าจะเกิดจากเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติหรือระดับนโยบายสั่งการให้ทำ แต่เมื่อผลลัพธ์ลงเอยด้วยการเสียชีวิตของผู้ชุมนุม 85 ศพอันเนื่องจากขาดอากาศหายใจระหว่างการเคลื่อนย้ายในเดือนธันวาคม ขณะที่กลุ่มหนึ่งรอดชีวิตและกลับมาด้วยความรู้สึกเจ็บปวด กลายเป็นจุดหักเหที่ทำให้ชาวบ้านผู้สูญเสียกลุ่มดังกล่าวต้องการ"เอาคืน"โดยการหันไปให้ความร่วมมือและกลายเป็นแนวร่วมของกลุ่มขบวนการในที่สุด อย่างไรก็ตามแม้คนในพื้นที่จะยอมรับว่าแนวคิดแบ่งแยกดินแดนจะยังมีอยู่ในกลุ่มคนบางกลุ่มบางพวกหากสำหรับชาวบ้านทั่วไป หรือแม้กระทั่งอุสตาซ ทำหน้าที่สอนศาสนา ซึ่งมักจะตกเป็นเป้าหมายของเจ้าหน้าที่รัฐว่า เป็นพวกชักจูงหรือปลุกฝังเด็กให้มีแนวคิดแบ่งแยกดินแดนโดยใช้คำสอนทางศาสนาที่บิดเบือนควบคู่กับการปลุกประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีก็ไม่ได้มีความคิดดังกล่าวเหมือนกันหมดทุกคน เนื่องจากอุสตาซบางคนไม่เคยรับทราบเรื่องราวในอดีตมาก่อน

มูฮัมหมัด รอยูนิง อารี อุสตาซโรงเรียนรอฮมานียะฮ์ กล่าวว่ (สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2549) ปัญหา เรื่องความฝังใจในอดีต คนรุ่นเขายังไม่ได้สนใจเลย แล้วเด็กๆจะรู้ได้อย่างไร เรื่องหะยีสุหลง ปู่ของหมอมเพชรดาว ลูกสาวเด่น โต๊ะมีนาไซใหม่ ต้องบอกว่าเรื่องของเราไม่เคยได้ยินมาก่อนเหมือนกัน แต่มีคนมาพูดให้ฟัง ก็ฟังแล้วผ่านไป ไม่ได้ให้ความสนใจ ไม่รู้เรื่องราวเหตุการณ์เป็นมายังไง ใครถูกผิด ก็เหมือนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่กรือเซะและตากใบนั่นแหละ วันที่มีการชุมนุมประท้วงที่หน้าอำเภอตากใบ เด็กๆวัยรุ่นหมู่บ้านนี้ไม่มีใครออกไปจากหมู่บ้านเลย ไม่ใช่เพราะกลัว มันบอกไม่ถูก แต่มีพวกวัยรุ่นจากแถวๆบ้านมะรือโบตกออกไป พวกนี้เคยไปร่วมอยู่ในเหตุการณ์กรือเซะและตากใบ ตอนหลังเขาไปถูกจับในข้อหาว่ามีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์จับครูจูลิงเป็นตัวประกัน

แวนหะมา บากา อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ต.บาโงสะโต กล่าวว่ (สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2549)เยาวชนรุ่นใหม่ไม่เคยเรื่องการแบ่งแยกดินแดนหรือต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐเลย เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์คนรุ่นพ่อรุ่นแม่ไม่เคยคิด แต่นี่เป็นจุดหักเห ซึ่งทำให้การขยายกลุ่มแนวร่วมประสบความสำเร็จมากๆ เพราะในพื้นที่ยังมีคนที่มีแนวความคิดเรื่องการแบ่งแยกดินแดน แล้วยังมีกลุ่มโจร

ใหม่ มีกลุ่มปิดตานีเบอเดก้า มีการเข้าไปสร้างแนวร่วมระหว่างหมู่บ้าน"แวมะ
 บากา อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ต.บาโงสะโต กล่าว (สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2549)

จากการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ที่ซ้ำเติมให้ทุกอย่างเลวร้ายลงคือ ปัญหาจากตาก
 ไบ ซึ่งถือว่าเป็นเกิดผลกระทบต่อความรู้สึกของชาวบ้าน เนื่องจากทุกคนรู้สึกว่ากรกระทำดังกล่าวก่อน
 ค่อนข้างโหดร้าย จึงทำให้เกิดสิ่งฝังใจ โดยเฉพาะครอบครัวผู้สูญเสียจากเหตุการณ์ตากไบ ส่วน
 เรื่องราวประวัติศาสตร์จากการสอบถามพบว่าแทบไม่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกเท่าใดนักหากเป็น
 เด็กวัยรุ่นมักจะไม่ให้ความสนใจเลย และคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ก็ไม่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวส่งไปยังต่อรุ่นลูก
 เพราะตามพื้นฐานของสังคมมุสลิมจะไม่รื้อฟื้นเรื่องเก่าถือว่าทุกอย่างถูกกำหนดมาแล้วให้เป็นไป
 ตามประสงค์ของพระเจ้า

รูปที่ 20 ผู้ชนประกอบด้วยชาวบ้านในและนอกหมู่บ้านตันหยงลิ
 มอเรียกร้องคนร้ายยิงกราดร้านน้ำชามาลงโทษ

รูปที่ 21 ชาวบ้านนำต้นไม้มาขวางถนนเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้าไปในหมู่บ้าน
ตันหยงลิมอ

ส่วนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ ข้อมูลจากการวิจัยพบว่า ชาวบ้านที่นี่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์มากนัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของหะยี สุหลง อับดุลกาเดร์ หรือเหตุการณ์กบฏดุซงญอ ทั้งๆที่เขตหมู่บ้านดุซงญอปัจจุบันอยู่ห่างจากตันหยงลิมอเพียง 20 กิโลเมตรเท่านั้น ชาวบ้านไม่ได้ใส่ใจกับปัญหาเก่าๆ เพราะถือว่าอดีตคืออดีต แต่เหตุการณ์ปัจจุบันตั้งแต่การล้อมชาวบ้านหายออกจากครอบครัว การล้อมปราบผู้ก่อการในมัสยิดกรือเซะและการเสียชีวิตของกลุ่มผู้เข้าร่วมชุมนุมหน้าสภ.ตากใบกล่าวได้ว่าเป็นจุดหักเหสำคัญที่ทำให้ครอบครัว ญาติพี่น้องผู้สูญเสียต้องการแก้แค้นและเอาคืนเพื่อทวงถามความยุติธรรม

ลาเต๊ะ การิง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านตันหยงลิมอ กล่าวว่า (สัมภาษณ์ 30 กรกฎาคม 2549) ไม่มีใครคิดถึงเรื่องประวัติศาสตร์ ขนาดเป็นผู้ใหญ่ยังไม่ทราบเลยว่าเหตุการณ์ดุซงญอเป็นยังไง ถ้าอยากรู้ต้องถามคนแก่ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อว่าไม่รู้ ไม่เห็นมีใครพูดถึง ที่พูดกันมากๆที่ร้านน้ำชาคือ เหตุการณ์ที่กรือเซะและตากใบมากกว่า ส่วนเรื่องหะยีสุหลง เกิดขึ้นที่ปัตตานี ไม่เกี่ยวกับที่นี่ เรื่องมันเกิดมานานแล้ว ชาวบ้านไม่สนใจหรอก เขายุ่งแต่เรื่องทำมาหากิน คนที่นี่ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วย วันๆหนึ่งอยู่กับนก อยู่กับสวนยางไม่ได้ออกไปไหน

ต่วนกามารียะ นิกาจิ หญิงวัย 26 ปี บ้านตันหยงลิมอ หมู่ 7 กล่าวว่า (สัมภาษณ์ 26 กรกฎาคม 2549) เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษา เจ้าหน้าทีของรัฐ พ่อแม่ ปู่ย่าไม่เคยสอนให้เอาคืนแดน คือ จะเอาคืนไปไหน เมื่อเราเป็นคนไทย เรื่องกบฏดุซงญอก็ไม่เคยได้ยิน คนแก่ๆอาจจะรู้ แต่เขาไม่เคยเล่าบอก คนรุ่นเราเกิดมาก็เห็นในหลวงแล้ว เรื่องหะยีสุหลงก็เหมือนกัน ทราบแต่ว่าเป็นพ่อของนายเด่น โต๊ะมีนาและเป็นปู่ของคุณ

หมอเพชรดาว ไต๊ะมีนา ที่เข้ามาทำเรื่องเยียวยา สิ่งที่เกิดันทำให้เรารู้สึกไม่ชอบและกลัว
เจ้าหน้าที่ คือ สิ่งที่เขาทำกับเราในปัจจุบันมากกว่า

แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เข้าไปพูดคุยด้วยจะบอกเป็นเสียงเดียวกันว่า ไม่เคย
รับทราบเรื่องราวในอดีตที่เคยเกิดมาก่อนทั้งสองเหตุการณ์ ดังนั้นคนเก่าแก่ที่ยังเหลืออยู่จึงเป็น
เป้าหมายสำคัญในการคลี่คลายประวัติศาสตร์ที่เคยเกิดขึ้น โดยเฉพาะที่หมู่บ้านดุซงญอ อำเภอจะ
นะ จังหวัดนราธิวาส

ไต๊ะอาเยาะ(ปู)กูเซ็ง ดอคอ ชาวบ้านตันหยงลิมอวัย 95 ปี เล่าว่า ช่วงเกิดการสู้
รบระหว่างชาวบ้านและตำรวจขึ้นที่หมู่บ้านดุซงญอ เขามีอายุประมาณ 35 ปี ซึ่งยุคนั้นการ
เดินทางจากหมู่บ้านหนึ่งไปหมู่บ้านอื่นๆค่อนข้างลำบาก เนื่องจากหนทางเป็นป่ารกชัฏ และ
ชาวบ้านก็ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก ได้ยินแต่ข่าวลือมีไต๊ะครุคนหนึ่งจากประเทศมาเลเซียมาได้
เมียที่ดุซงญอ แล้วตั้งตนเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องเวทมนต์คาถา ซึ่งผิดหลักคำสอนของอัลเลาะห์

ตอนมีการปะทะระหว่างกลุ่มของไต๊ะแบเราะะกับตำรวจที่บ้านดุซงญอ ชาวบ้าน
ตายเยอะมาก ไต๊ะแบเราะะ หรือไต๊ะเปรักเป็นคนมาเลเซียแล้วมาได้เมียเป็นคนมุสลิมอยู่บ้าน
ดุซงญอ อยู่ที่ตันหยงลิมอก็ได้ยินเสียงปืนวันที่เขามีการปะทะกัน มีคนมาบอกว่า ตำรวจตายเยอะ
ชาวบ้านก็ตายเยอะเหมือนกัน ไต๊ะอาเยาะ(ปู)ไม่ได้ไปดู มันไกล ตันหยงลิมอกับดุซงญออยู่ห่างกัน
ประมาณ 24-25 กิโลเมตร เขาถือว่า ไต๊ะแบเราะะชักชวนชาวบ้านให้ไปอาบน้ำมนต์เพื่อสู้กับปืนของ
ตำรวจ แล้วยังเสกใบไม้ให้กลายเป็นผึ้ง กลางคืนมีตำรวจคนนายสิบคนหนึ่งหนีเข้ามาถึงนี้ ถูกปืน
ตรงแขน เข้ามาขอความช่วยเหลือ ตอนแรกเขากลัวว่า เราจะทำอะไรเขาเหมือนกัน ไต๊ะอาเยาะ
เลยช่วยเขา หาข้าวให้กิน แล้วก็พาเดินลัดเลาะออกไปส่งที่สถานีรถไฟตันหยงมัส หลังจากนั้นพอ
เขาหายแล้วก็กลับมาหา แล้วก็นับถือเป็นเพื่อนกันตั้งแต่นั้นมา เรื่องนี้เกิดขึ้นนานมากแล้ว และ
ไต๊ะอาเยาะไม่เคยเล่าให้ลูกๆหลานๆฟัง คนรุ่นเดียวกันเท่านั้นถึงจะรู้แต่ไม่ได้มีใครเจ็บแค้นอะไร
เพราะไม่ได้เกิดขึ้นในบ้านเรา นอกจากนี้ตามหลักศาสนาแล้วถ้าสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ดี และจะไม่มีการรื้อ
ฟื้นเรื่องเก่าที่ไม่เกิดประโยชน์ขึ้นมา

คำตอบที่ได้รับจากชาวบ้านในระดับวัยต่างๆของทั้งสองหมู่บ้านจากการพูดคุย
อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการทำให้ทราบว่า ประวัติศาสตร์ไม่ได้ส่งผลต่อความรุนแรงที่
เกิดขึ้นเลย และข้อมูลดังกล่าวก็ไม่ได้ถูกถ่ายทอดให้กับลูกหลานหรือคนในครอบครัว เนื่องจาก
ความเชื่อที่ว่าทุกสิ่งเป็นความประสงค์ของพระเจ้าหากพระเจ้ากำหนดมาแล้วไม่ควรรื้อฟื้น

5.2.2. การรวมตัวในหมู่คนที่เกิดจากความคับแค้นใจสะสม

แม้ข่าวลือเรื่องโจรนิินจา คือ สาเหตุหนึ่งที่สร้างความหวาดกลัวและวิตกกังวลให้กับชาวบ้านในเขตพื้นที่ต่างๆมาเป็นนานนับเดือน แต่ประเด็นสำคัญที่ทำให้ประชาชนจำนวนมากๆรวมตัวก่อหวอดประท้วงเจ้าหน้าที่รัฐกลับมีหลายเหตุปัจจัยที่สนับสนุน และมีความซับซ้อนทับกันอยู่หลายเรื่อง โดยเฉพาะการสะสมความคับแค้นใจเป็นเวลานาน เช่น การแอบขโมยบ้านของทหารพรานยามวิกาลที่หมู่บ้านกาลิซาจนถูกยิงเสียชีวิต การอุ้มชาวบ้านหายไปจากครอบครัว การฆ่าตัดตอนช่วงสงครามยาเสพติด ฯลฯ รวมทั้งการปล่อยข่าวลือของพวกแนวร่วมแบ่งแยกดินแดน สิ่งเหล่านี้กลายแรงผลักดันให้ฝูงชนหรือชาวบ้านเกิดพฤติกรรมต่างๆตามมา นอกจากนี้ความเป็นชาวไทยมุสลิมซึ่งได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากนโยบายของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ยิ่งทำให้คนกลุ่มดังกล่าวถูกปลุกเร้า หรือปลุกกระดมได้ง่าย ในขณะที่กระบวนการควบคุมในพื้นที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งๆที่จุดเริ่มต้นของฝูงชนหรือม็อบมักจะเริ่มจากคนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

1. การรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านคับแค้นใจที่บ่อนังถือเปาะ

ความกดดันและการใช้ชีวิตด้วยความวิตกกังวลของชาวบ้านในหมู่บ้านต่างๆที่มีข่าวการอาละวาดของโจรนิินจาในครั้งนั้น ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจและร่างกายอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้ว่า นอกจากจะมีการจัดเวรยามเพื่อตามจับโจรนิินจาแล้วยังมีการติดไฟเพื่อให้แสงสว่างบริเวณใต้ถุนบ้านอีกด้วย เจ้าของร้านค้าของชำแห่งหนึ่งในตลาดยี่งอ อ.ระแงะ จ.นราธิวาสเล่าให้ผู้วิจัยว่า ในปีที่มีข่าวลือเรื่องโจรนิินจานั้น ไฟฉายและถ่านไฟฉายเป็นสินค้าที่ขายดีที่สุด สิ่งมาเท่าไรก็ขายหมด ซึ่งคำบอกเล่าดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความกลัว ความระแวง และการพยายามทางป้องกันตนเองทุกวิถีทางของชาวบ้านท่ามกลางสภาวะสับสน ความรู้สึกเครียดจากการอดหลับอดนอนไล่ล่าโจรนิินจาเป็นเวลานานนับ 10 คืน ได้ปะทุออกมาตั้งแต่ช่วงเช้าตรู่ หลังจากมีการจับกุมตำรวจตชด. ทั้งสองนายได้ที่สวนยางบ้านผู้ใหญ่บ้าน โดยมีชาวบ้านจำนวน 40-50 คนจากหมู่บ้านโต๊ะเปาะมารวมตัวกันประท้วงไม่ให้ผู้ใหญ่บ้านปล่อยตัวตชด. ออกไป (ทั้งนี้บ้านโต๊ะเปาะเคยเกิดปัญหาการอุ้มนายบือราเฮง อุสตาซบ้านโต๊ะเปาะหายไปจากบ้านพักช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2546) ซึ่งพฤติกรรมของชาวบ้านในขณะนั้น บางคนมีอารมณ์โกรธแค้นต้องการเข้าไปทำร้ายเจ้าหน้าที่ทั้งสองนายเนื่องจากเข้าใจว่าพวกเขาเป็นโจรนิินจา และระหว่างที่หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งตำรวจ ฝ่ายปกครองและตชด. เตรียมนำกำลังเข้ามาจับเจ้าหน้าที่นั้น ชาวบ้านที่ทราบข่าวลือว่าจับโจรนิินจาได้แล้ว ทั้งในและนอกพื้นที่ใกล้เคียงได้เริ่ม

ทยอยเดินทางเข้ามาสมทบเรื่อยๆจาก 300-400 คน และเพิ่มเป็น 5,000-6,000 คนในเวลาเพียง 2-3 ชั่วโมง ด้วยความโกรธแค้นและต้องการลงทัณฑ์บุคคลที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นโจรนินจา

“การปลุกปั่นยุยงผมเชื่อว่ามีแน่ อารมณ์ชาวบ้านรุนแรงมาก เขาตำหนกว่ามีอาหารเลี้ยงโจรนินจา มีข้าวให้กิน มีบุหรี่ปั๊วให้สูบ มีพัดลมบริการ ช่วงเวลา 12.00 น.แดดร้อนมากๆ คนก็เครียด แล้วยังมีคนเข้ามาปลุกกระดมใส่ร้ายพลร่ม 2 นาย ว่า ไปจับเด็กที่หมู่บ้านดงญอหายไ้ คนก็ยิ่งเชื่อกันใหญ่”อิสมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้านปือนังก็้อเปาะหมู่ 5 กล่าว (สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2549)

มุฮัมหมัด รอยานิง อารี อุตสาหโรงเรียนบ้านรอฮมานียฮู เล่าว่า (สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2549) ต้องบอกว่าชาวบ้านตอนนั้นมีอาการบ้าคลั่งมากป็นกียุคไม่อยู่อารมณ์คนมารวมกันตอนนั้นเขาโกรธเจ้าหน้าที่รัฐมากๆ เพราะรัฐต้องการนำตัวประกันออกไป แต่ชาวบ้านบอก

รูปที่ 22 ผู้ชุมนุมมุดมกดันเรียกร้องให้นำตัว 2 ตชด. ออกมาลงโทษ เพราะเข้าใจว่าเป็นโจรนินจา

รูปที่ 23 จุดเกิดเหตุบริเวณหน้าที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

ไม่ยอม จริงๆคนในพื้นที่ก็ฟังผู้ใหญ่บ้าน แต่ว่าคนข้างนอกที่เข้ามาไม่เชื่อเลย มันมีการปลุกปั่นกันตลอดเวลาด้วยว่าให้เอาโจรนินจามาลงโทษ เขาโกรธแค้นเพราะว่า โจรนินจาทำให้เขาเครียด ไม่ได้หลับนอน ต้องผลัดกันจัดเวรยามเฝ้าโจรนินจาจะออกไปกรีดยางก็กลัวนินจาจะมาทำร้าย

สันต์ มะตาเฮ อดีตปลัดอบต.มะรือโบตก กล่าวว่า(สัมภาษณ์ 2 กรกฎาคม 2549) ช่วงสายวันเกิดเหตุ พบชาวบ้านเริ่มทยอยเข้ามาแล้วเป็นร้อยๆคน แล้วก็มาสมทบเพิ่มขึ้นอีก ขณะนั้นก็ได้ยินเสียงตะโกนของชาวบ้านที่มาชุมนุมประท้วงบอกให้เอาตำรวจสองคนนี้ออกมาลงโทษเพราะว่าเป็นโจรนินจา .อาการของฝูงชนที่มาชุมนุมไม่ดีเลย เขาตะโกนร้องกันแบบบ้าคลั่งว่าให้เอา 2 คนนั้นออกมาลงโทษ ผู้ใหญ่บ้านก็ออกไปบอกกับชาวบ้านนี้ว่า ตชด.2 คนไม่ใช่โจรนินจา แต่ไม่มีใครเชื่อเลย ความรู้สึกควบคุมไม่ได้แล้ว ยังไม่มีผู้นำเข้ามาเลย จำได้ว่ามีนัจมุดติน อูมา เข้าไปช่วยเจรจาด้วย แต่อารมณ์เขาเขาไม่อยู่ ยอมรับว่าสภาวะช่วงนั้นชาวบ้านไม่เชื่อคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่เลยพูดตรงๆคือ ความเป็นชาตินิยมมุสลิมเองก็อาจมีส่วนที่ทำให้เราไม่ยอมยกตั้งคำถามกับตัวเองเหมือนกันว่าเกิดอะไรขึ้น ถูกผิดไม่รู้ ทุกคนสรุปทันทีทันใดว่าเขาเป็นโจรนินจา

ความคับแค้นใจของกลุ่มฝูงชนได้ถูกระบายออกมาด้วยการกระทำที่รุนแรงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนทั้งสองนายอย่างไร้ความปราณีประกอบการมีการยั่วยุจากกลุ่มผู้ไม่หวังดีว่าพวกเขาเป็นโจรนินจายิ่งทำให้สถานการณ์เลวร้ายเพิ่มขึ้นอีกเท่าตัว โดยพฤติกรรมดังกล่าวผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์บอกว่าถึงขั้นเรียกได้ว่า"รุมประชาทัณฑ์"คงไม่ผิดนัก เพราะหลังจากนั้นแล้วยังมีการกระทำทารุณกรรมต่อร่างที่ไร้ชีวิตอย่างโหดเหี้ยมต่อไปอีก

2. ความคับแค้นใจและความไม่เป็นธรรมชนวนจับนาวิกโยธิน

ช่วงค่ำวันที่ 19 กันยายน 2548 หลังจากชาวบ้านส่วนหนึ่งได้ควบคุมตัว เรือโทวินัย นาคะบุตร และจำเริญคำธร ทองเอียด ทหารนาวิกโยธินสังกัด พัน .ร.9 กรม.ร.ภ. พล.นย.ประจำโครงการพระราชดำริหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 5 เนื่องจากเข้าใจผิดว่า อาจมีส่วน เกี่ยวข้องกับการกราดยิงร้านน้ำชากลางหมู่บ้านต้นหยงลิมอ หมู่ 7 โดยในวันรุ่งขึ้นได้มีชาวบ้านทั้ง ในและนอกหมู่บ้านเดินทางมารวมตัวกันเป็นจำนวนมาก และมีการเยื่อเวลาออกไปเพื่อเจรจา ต่อรองกับฝ่ายรัฐ แต่ในที่สุดเหตุการณ์ก็จบลงด้วยความเศร้าสลดนั้น แม้เหตุการณ์ดังกล่าวจะ ผ่านไปนานกว่า 10 เดือนแล้ว แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ต้องการรื้อฟื้น คงมีเพียงถ้อยคำบางส่วนของ จากแหล่งข้อมูลซึ่งพอชี้วัดได้ว่า เหตุใดชาวบ้านจึงรู้สึกคับแค้นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

สำหรับความคืบหน้าของคดีสังหารสองนายทหารนาวิกโยธินที่หมู่บ้าน ต้นหยงลิมนั้น ชาวบ้านให้ข้อมูลว่า ตั้งแต่วันเกิดเหตุจนถึงปัจจุบันเจ้าหน้าที่รัฐยังไม่สามารถ จับกุมคนร้ายที่กราดยิงร้านน้ำชาได้ ทำให้รู้สึกว่าการจับกุม 2 ชีวิตที่ตายไปเหมือนคนไร้ค่า ทั้งๆที่ใน คินดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่จะสกัดจับคนร้ายก็สามารถทำได้ทันที เนื่องจากมีอุปกรณ์เครื่องมือ พร้อมอีกทั้งด้านทหารก็ตั้งอยู่แทบทุกจุด แต่กลับปล่อยให้รถที่มากกราดยิงชาวบ้านหนีไปได้ ทุก วันนี้ยังไม่รู้ว่าใครยิงชาวบ้าน หลังจากทหารนาวิกโยธินเสียชีวิตมีแต่เจ้าหน้าที่เข้ามาจับชาวบ้าน เพิ่ม ทหาร ตำรวจจะเป็นเรื่องน่าประหลาดมาก ทุกครั้งที่มีชาวบ้านเสียชีวิตคดีเงียบ และพอ เจ้าหน้าที่รัฐตายมักจะมีการประโคมข่าวว่า คนมุสลิมโหดร้าย เป็นโจร จึงอยากถามหา ความเป็น ธรรมว่าอยู่ที่ไหน นอกจากนี้เมื่อครั้งที่ชาวบ้านรวมตัวกันไปขอความช่วยเหลือจากนายมุสลิมให้ ช่วยร่างหนังสือขอความเป็นธรรมก็ยังคงตั้งคำถามว่า "พวกคุณฆ่าทหาร 2 คนนั้นทำไม" เหตุการณ์ที่ต้นหยงลิมนอทำให้ชาวบ้านรู้สึกอย่างนี้มากเพราะทางการระแวงคิดว่าชาวบ้านเป็นโจร หมดทั้งหมู่บ้าน ทั้งๆที่ปัญหาดังกล่าวชาวบ้านบางส่วนไม่เคยทราบมาก่อน

"การใช้ระบบศาลเตี้ย ทำให้เราเกิดความแค้นมากขึ้น คนที่ไม่ได้เข้าไป ยุ่งเกี่ยวพลอยโดนไปด้วย ขนาดระบบเครือญาติยังไม่รู้เลย เจ้าหน้าที่ทำตัว เหมือนโจรได้ ยิ่งไงทั้งๆที่ตัวเองมีอำนาจอยู่แล้ว แล้วยังอ้างว่าระบบความ ยุติธรรมมีอยู่ อย่างนี้ไม่มีเลยเสียดีกว่า เจ้าหน้าที่ทั้งทหาร ตำรวจ เวลาเข้ามาใน หมู่บ้านวันนี้พูดดี พรุ่งนี้ก็มาจับ ขูดหลังบ้าน ใต้ถุนบ้าน หว่าชาวบ้านชุกซ่อน อาวุระระเบิด"ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าว (สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2549)

ความคับแค้นที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐกลายเป็นเงื่อนไข สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ชาวบ้านเชื่อว่าหากเจ้าหน้าที่ต้องการตามจับคนร้ายจริงก็

สามารถทำได้ เนื่องจากมีเครื่องมืออุปกรณ์สื่อสารและบุคคลากรพร้อม แต่อาการที่ไม่แสดงความสนใจกลายเป็นไขว่เขวว่าเหตุการณ์ดังกล่าวอาจจะเป็นฝีมือเจ้าหน้าที่ เพราะทหารนาวิกโยธินที่เข้ามาไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องการอ้างว่ามีความคุ้นเคยกับชาวบ้านก็ไม่ใช่เรื่องจริง ไม่เคยมีใครเห็นหน้าบุคคลทั้งสองมาก่อน คำถามของชาวบ้านก็คือ ไม่เกี่ยวข้องแล้วเหตุใดจึงเข้ามาในหมู่บ้านนี้ ยามวิกาล

ด่วนอธิบรอหิม นิภาจ ชาวบ้านตันหยงลิมอ วัย 40 ปี กล่าวไว้ (สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2549) เหตุการณ์ครั้งแรก พอเขากราดยิงเสร็จ แล้วเขาก็หนีไป ชาวบ้านตายฟรี ไม่มีการติดตามคดี แต่พอนาวิกโยธินตาย ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านกลายเป็นคนร้ายทั้งหมด ผ่านไปเดือนกว่าๆ ทหารกราดยิงปืนกลางดึกในหมู่บ้าน ครั้งนี้ เขาทำแล้ว ไม่หนี แต่เดินเข้ามาหาชาวบ้าน ถ้าหมู่บ้านนี้มีใจรักจับไปเลย ถ้าเราไม่ใจรัก ไม่ใช่คนร้าย แต่ต้องถูกเจ้าหน้าที่ปฏิบัติอย่างนี้ ใครจะให้ความเป็นธรรมกับเรา ทหารมีสิทธิอะไรมาทำกับพวกเราอย่างนั้น เขามาเอาคนสองเราไปสองคน เราก็ต้องเอาคืนบ้าง

จะเห็นได้ว่าการรวมตัวของชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว นั้น มีเงื่อนไขสำคัญที่ซ้อนทับเหตุการณ์ดังกล่าวหลายประเด็น กล่าวคือ ที่บ่อนิ่งถือเปาะความคับแค้นของชาวบ้านเกิดจากปัญหาการข่มขู่ขูดรีดคนหนึ่งหายไปจากพื้นที่ สาเหตุความเครียดของชาวบ้านที่ต้องอยู่อย่างหวาดผวากลัวโจรนิรจา ปัญหาการปลุกระดมและถูกขังขังจากแนวร่วมทั้งในและนอกพื้นที่ โดยอาจมีกลุ่มคนที่ได้ผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดคอยบงการอยู่เบื้องหลัง ซึ่งกลุ่มที่ได้ประโยชน์จากการค้ายาเสพติดมีความเป็นไปได้ทั้งสองทางว่าเป็นทั้งกลุ่มชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธในพื้นที่

ส่วนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ สาเหตุหลักเกิดจากการเสียชีวิตของชาวบ้านสองราย และไม่ได้รับการเหลียวแลจากเจ้าหน้าที่รัฐเท่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้การนำระบบศาลเตี้ยมาใช้พร้อมทั้งอำนาจพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินหลังจากเหตุสังหารสองนาวิกโยธินจบแล้วด้วยการกวาดจับชาวบ้านที่เจ้าหน้าที่เชื่อว่าอาจมีส่วนเกี่ยวข้อง ความเชื่อของชาวบ้านว่าเหตุร้ายที่เกิดขึ้นเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ วิเคราะห์ได้ว่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ต่อชาวบ้านในพื้นที่ที่มีปัญหาจริงๆ จากอาการความรู้สึกหวาดระแวง การไม่ไว้ใจและปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ อย่างไรก็ตามการเป็น "พื้นที่สีแดง" ซึ่งมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มวัยรุ่นที่ถูกชักจูงในทางที่ผิดให้เข้าไปอยู่ในขบวนการแนวร่วมแบ่งแยกดินแดน โดยชาวบ้านบางส่วนไม่ทราบข้อเท็จจริง และเมื่อถูกป้อนข้อมูลจากแนวร่วมและกลุ่มขบวนการซึ่งก็คือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆว่า เหตุร้ายที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้ชาวบ้านมีความรู้สึกติด

ลบ กลียดชังไม่ไว้วางใจและไม่มีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของอำนาจรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการปฏิบัติตัวของตำรวจต่อผู้ต้องสงสัยในคดีสังหารสองนาวิกมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ชาวบ้านเกิดการต่อต้านอำนาจรัฐอยู่ในที่ ขณะที่ฝ่ายปกครองในฐานะที่มีความใกล้ชิดประชาชนของมากที่สุดก็ไม่เคยชี้แจงหรือปกป้องผู้ที่อยู่ภายใต้ปกครองของตนเองเลย

อุเช็ง สาเรณู ชาวบ้านต้นหยงลิมอ วัย 30 ปี เป็นผู้ต้องสงสัยคนหนึ่งที่ถูกควบคุมตัวตามพรก.ฉุกเฉินเนื่องจากตกเป็นผู้ต้องสงสัยในคดีสังหารสองนาวิกโยธิน บอกว่าชาวบ้านทุกคนปักใจว่าการกราดยิงร้านน้ำชาคั้นนั้นเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะทหารจึงทำให้ชาวบ้านรู้สึกเกลียดกลัวและไม่อยากเข้าใกล้ การนำกำลังเข้ามาตรวจค้นและกวาดจับชาวบ้านเพิ่มขึ้นทำให้ ความรู้สึกต่อทหารและตำรวจยิ่งติดลบกว่าเดิม

"หลังเหตุการณ์ผ่านไป 1 สัปดาห์ ตอนประมาณบ่ายสามโมง ผมกำลังทำละหมาดอีซาอยู่ที่มัสยิด โต๊ะคอเตปก็มาบอกว่านายอำเภอขัวญชาติจะเข้ามาให้รอก่อน สักพักนายอำเภอก็มาพร้อมกับตำรวจนอกเครื่องแบบ เขาถามผมว่าชื่ออะไร กอเซ็งไซไหม ผมบอกไม่ใช่ ผมชื่ออุเช็ง ตำรวจบอกว่า เซ็งๆเหมือนกัน เอาไปก่อน แล้วก็เชิญผมไปโรงพัก บอกไปแค่เป็บเดียวเดี๋ยวก็ได้กลับ พอไปแล้วเอาผมไปขังไว้ที่ เรือนจำกลางจ.ยะลา 28 วัน จากนั้นผมก็ถูกส่งไปอยู่เรือนจำกลางจ.นราธิวาสอีก 7 เดือน ผมถูกสอบปากคำโดยคำถามเดิมๆทุกวัน เจ้าหน้าที่ที่สอบปากคำพูดกับผมว่า ให้ขัดทอดคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับฆาตทหารสองนายนั้น ก็ผมไม่รู้ว่าใครทำเขาแล้วจะบอกได้อย่างไร ตำรวจบอกว่า ถ้ามีงบอกว่ามีใครทำ กูจะให้มีงชื่อละ 3 หมื่น "อุเช็ง สาเรณู กล่าว(สัมภาษณ์ 22 มิถุนายน 2549)

อย่างไรก็ตามปัญหาการถูกกระทำและความสูญเสียดังกล่าวๆได้นำมาซึ่งความรู้สึกอยากได้ตอบและเอาคืน โดยเบื้องหลังลึกๆของเหตุการณ์ที่ทำให้จุดไฟแห่งความคับแค้นจนติด คือ การเสียชีวิตของชาวบ้านหมู่บ้านต้นหยงลิมอระหว่างมีการเคลื่อนย้ายจากอ.ตากใบ จ.นราธิวาสมาถึงค่ายอิงคยุทธบริหาร จ.ปัตตานี จำนวน 3 ราย รวมทั้งการกวาดจับผู้บริสุทธิ์ที่ไม่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

5.3 ทศนะการรับรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐและชาวบ้าน

การรับรู้และเข้าใจต่อพฤติกรรมและเหตุการณ์ของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐถือว่ามี ความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆให้ดีขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ในช่วง

ก่อนเกิดปัญหาข่าวลือโจรนิจจาแพร่ระบาดหมู่บ้านต่าง ๆ นั้น จากการสัมภาษณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการได้รับคำตอบในทำนองเดียวกันว่า เจ้าหน้าที่รัฐไม่เคยเข้ามาชี้แจงถึงปัญหาดังกล่าวเลย ความเมินเฉยต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนานนับเดือนเป็นสัญญาณอันตรายที่ชี้ให้เห็นถึงการเอาใจใส่ในหน้าที่และภารกิจของตนเองที่มีต่อประชาชนในพื้นที่อย่างมาก

5.3.1. ความเมินเฉยในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐที่หมู่บ้านบือนังกือเปาะและหมู่บ้านตันหยงลิมอ

การปฏิบัติตัวของเจ้าหน้าที่ทั้งทหารและตำรวจต่อประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมามากเป็นปัญหามาโดยตลอด เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ที่ถูกส่งเข้ามาทำงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการไทยพุทธที่ไม่เคยศึกษา และเรียนรู้ในเรื่องความแตกต่างทางด้านศาสนา ประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมซึ่งถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก่อน ดังนั้นเมื่อถูกส่งไปประจำในท้องถิ่นต่างๆ จึงทำให้ขาดความเข้าใจและไม่ทราบว่าจะปฏิบัติตนอย่างไร โดยเฉพาะการเข้าไปตรวจค้นตามบ้านเรือนราษฎร และมัสยิด หรือแม้แต่การใช้ถ้อยคำในการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนในฐานะผู้อยู่ภายใต้การปกครอง รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยหรือผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีต่างๆ ก็ไม่ได้ปฏิบัติอย่างที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามสำหรับปัญหาความรุนแรงนั้น ก่อนหน้านี้แม้เหตุการณ์ความไม่สงบจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ได้มีความรุนแรงมากนัก จนกระทั่งมีข่าวว่ารัฐบาลยุคพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายจะยุบ พ.ต.ท. 43 ในช่วงเดือนสิงหาคม 2545 และต่อมาก็ได้มีการยุบศอ.บต.และพตท.ตามข้อเสนอของ พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติในขณะนั้น พร้อมๆกับการนโยบายประกาศทำสงครามกับยาเสพติดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยมีการระดมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปเฝ้าตรวจในหลายๆพื้นที่ต้องสงสัย ไม่เว้นแม้กระทั่งพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ในขณะเดียวกันเหตุความรุนแรงในสามจังหวัดก็เริ่มประทุขึ้นมาอีกรอบหนึ่ง โดยเริ่มขึ้นจากข่าวลือการออกอาละวาดของโจรนิจจาที่ อ.ระแงะ เมื่อปลายเดือนเมษายน 2546 และที่บ้านบือนังกือเปาะ หมู่ 5 หลังจากเหตุร้ายผ่านพ้นไปแล้ว ชาวบ้านจึงได้เข้าใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นกระแสนข่าวลือหรือมีอบเคลื่อนที่ทั้งในและนอกหมู่บ้านไม่ได้เกิดเพราะแรงกดดันจากการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายเดียว แต่ในหมู่บ้านมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการซึ่งคือ ชาวบ้านต่างๆไปที่ถูกชักจูงให้เปลี่ยนแนวความคิด

"เมื่อก่อนชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะโทษเจ้าหน้าที่รัฐไว้ก่อน แต่ปัจจุบันนี้เรารู้แล้วว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เกิดจากเจ้าหน้าที่ทั้งหมด แต่คนของเราก็มีที่เข้า

ไปเป็นแนวร่วม" อิสมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ต.บ่อนังกือเปาะ กล่าว
(สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2549)"

ปัญหาที่เกิดขึ้นผู้นำหมู่บ้านยอมรับว่าทำให้ชาวบ้านใช้ชีวิตอย่าง
หวาดระแวง เนื่องจากหากให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐก็มักจะถูกเพ่งเล็งจากกลุ่มขบวนการว่า
เอาใจออกห่างและอาจได้รับอันตรายทั้งครอบครัว ขณะเดียวกันหากไม่ให้ความร่วมมือกับ
เจ้าหน้าที่รัฐก็ถูกทางการกล่าวหาว่าเป็นพวกเดียวกับกลุ่มแนวร่วม การใช้ชีวิตประจำวันของ
ชาวบ้านจึงต้องระมัดระวังโดยไม่มีกรกล่าวหาตึงถึงใครเพราะจะเป็นภัยกับตนเองได้ และทุก
วันนี้ชาวบ้านยังกลัวเหมือนเดิม

"ทหารเราไม่กลัว แต่ตำรวจกับคนร้ายยังกลัวอยู่เท่าๆกัน บางครั้ง
เจ้าหน้าที่สร้างสถานการณ์แล้วโยนให้พวกเรา ยอมรับว่าหลังจากเกิดเหตุทหาร
เข้าถึงมวลชนได้ดีมาก เขาเข้าหามวลชนได้ดี ถ้าให้เลือกระหว่างการให้ความ
ร่วมมือระหว่างทหารกับตำรวจ พวกเราเลือกทหารมากกว่า ทหารอีสานที่มา
ประจำอยู่ที่นี้ดีมาก เจอกัน 2 กิโลเมตรก็ยกมือไหว้ชาวบ้านจนเราไหว้แทบ
ไม่ทัน ตอนหลังต้องขอร้องเขาว่าอย่าไหว้พวกเราเลย เกรงใจ ตอนนี้ทหารไม่กล้า
เข้าไปนั่งร้านน้ำชาแล้ว เพราะชาวบ้านจะรีบชิงจ่ายค่าน้ำชาให้ทหาร ชาวบ้าน
เข้าใจทหารมากขึ้น ไม่เกลียดเหมือนก่อน ส่วนตำรวจมักมองว่าเราเป็นศัตรู
ทหารเขาถือว่าเขามาปฏิบัติงานตามหน้าที่ เขาเป็นคนธรรมดา แต่ตำรวจไม่ได้
มองอย่างนั้น เขามองว่าเขาใหญ่ ทหารจับชาวบ้านไม่ได้ หรือจับแล้วก็ต้องส่งให้
ตำรวจต่อ"อิสมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 ต.บ่อนังกือเปาะ กล่าว (สัมภาษณ์ 5
สิงหาคม 2549)

นอกจากปัญหาความหวาดระแวง ความหวาดกลัว การขู่ฆ่า การไม่
เข้าถึงมวลชนของเจ้าหน้าที่จะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อเจ้าหน้าที่ติด
ลบแล้ว ความห่างเหินระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆในพื้นที่ก็เป็นอีกประเด็นที่
กลายเป็นช่องว่างให้มีการเข้าแทรกแซงจากฝ่ายตรงข้าม ทั้งยังเปิดโอกาสให้มีการชักจูงกลุ่มเด็ก
วัยรุ่นในหมู่บ้านเข้าร่วมกระบวนการด้วย แม้ในภายหลังการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและ
ชาวบ้านเริ่มมีทิศทางดีขึ้นเนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้มีการปรับตัวที่จะเรียนรู้ความแตกต่างทางด้าน
ศาสนาวัฒนธรรม จนเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านในพื้นที่ระดับหนึ่งหนึ่งแล้วก็ตาม ยังมีข้อน่า
สังเกตประเด็นที่ว่า หมู่บ้านแห่งนี้มีความรู้สึกฝังใจกับพฤติกรรมของตำรวจ และยอมเลือกให้ความ
ร่วมมือกับทหารมากกว่า

มุฮัมหมัด รอยานิง อารี อูस्ताซโรงเรียนรอมมานียะฮ์ กล่าวว่ (สัมภาษณ์ 6 สิงหาคม 2549) พอเหตุการณ์จบลงเขาก็มีการเปลี่ยนชุดเจ้าหน้าที่เข้ามาอยู่ ชาวบ้านที่ดีเขาก็ชอบที่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาในพื้นที่ แต่คนไม่ดีเขาคงรู้สึกเหมือนกัน แต่ส่วนตัวยากให้เข้ามา สถานการณ์มันเปลี่ยนไป ความรุนแรงมันเกิดขึ้นทุกวันทั้งสามจังหวัด ทำให้ชาวบ้านเองก็กลัวไม่กล้าออกไปไหน ไม่อยากนึกถึง เรื่องเจ้าหน้าที่ที่ถูกส่งเข้ามา ถ้าถามว่าชอบหรือเปล่า บอกตรงๆ ว่า ชอบทหารมากกว่าตำรวจ ตำรวจพูดจาไม่สุภาพ ช่มชู้ ไม่เคยให้เกียรติชาวบ้านนี้จะคันจะจับก็ทำ แต่ทหารพูดจาสุภาพ ทหารอีสานนี่มาเจอชาวบ้านเขารียบมือไหว้เลย เขาอ่อนน้อม เจอก็สวัสดีครับ ทำอะไรครับ ส่วนตำรวจไม่มีเลย แม้แต่จะยิ้มให้ ตอนนี้อย่างบ้านไม่กลัวแล้ว ทหารบอกว่า ถ้าเราไม่ได้ทำความผิดจะไปกลัวอะไร ไม่ต้องกลัว

เห็นได้ว่าความรู้สึกของชาวบ้านไทยพุทธที่มีต่อทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่หมู่บ้านนี้ไม่แตกต่างจากหมู่บ้านอื่นทุกกล่าวคือ กลียดและกลัวตำรวจ เนื่องจากที่ผ่านมาได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมทั้งเรื่องการถูกตรวจค้นรถมอเตอร์ไซค์ การแสดงอำนาจบาตรใหญ่กับชาวบ้าน และปฏิบัติทางที่ไม่เคยแสดงความเป็นมิตร โดยเฉพาะตำรวจระดับล่างๆ ซึ่งจะต่างจากนายตำรวจผู้ใหญ่ ซึ่งชาวบ้านเห็นว่า การปฏิบัติตัวของตำรวจจะต่างจากทหารมาก ปัจจุบันถ้าให้เลือกชาวบ้านต้องการให้ทหารเข้ามาดูแลความปลอดภัยให้มากกว่า เนื่องจากทหารพยายามเรียนรู้ที่จะเข้าไปในชาวบ้านมากขึ้น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ใช่คำพูดที่ไม่ดีหรือดูถูก และไม่มองชาวบ้านว่าเป็นคนชั้นสอง หรือไม่ใช่คนไทย ขณะที่ตำรวจเวลาชาวบ้านถูกยิงตายเมื่อไปแจ้งความมักไม่ได้รับความสนใจติดตามคดีให้ ทำให้รู้สึกว่าทุกครั้งที่มีชาวบ้านถูกยิงเสียชีวิต ความตายจะหายไปเหมือนกับคลื่นกระทบฝั่ง นอกจากนี้บางครั้งตำรวจยังไปข่มขู่ชาวบ้านเสียเองโดยเฉพาะ ช่วงสงครามปราบยาเสพติดซึ่งหลายๆครอบครัวไม่เคยได้รับความยุติธรรมจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เลย

นอกจากนี้การขาดกลไกหรือ"มวลชนของตนเอง"เพื่อการสร้างความเข้าใจกับคนพื้นที่ และอคติในอดีตและปัจจุบันของเจ้าหน้าที่รัฐที่เพ่งเล็งผู้ที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับรัฐว่า คือฝ่ายตรงข้าม และการเชื่อถือสายข่าวของตัวเองมากเกินไปโดยขาดวิจารณญาณ กลั่นกรองข้อเท็จจริง ขณะที่พื้นที่ดังกล่าวมีผลประโยชน์ซ่อนเร้นเกี่ยวข้องกับผู้คนหลายกลุ่ม จึงเป็นไปได้ว่ากรณีที่สายข่าวของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์แล้วป้ายสีความผิดให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องว่าเป็นแกนนำอาชญากรหรือหัวหน้ากลุ่มแนวร่วม เพื่อยืมมือของอำนาจรัฐจัดการกลุ่มคนที่ขัดขวางผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติด สินค้าเถื่อน อาวุธเถื่อน สินค้าหนีภาษี ในเขตพื้นที่ อ.ระแงะ พบว่ามีชาวบ้านถูกกระทำในลักษณะนี้มาก

ความรู้สึกของชาวบ้านบือนังก็โอเปาะระยะแรกคงไม่ต่างจากพื้นที่อื่นๆ คือ เกลียด กลัว เคียดแค้นเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากยังไม่ทราบข้อเท็จจริงว่า "คนใน" หมู่พื้นที่ตนเอง บางส่วนเข้าไปอยู่ในกลุ่มขบวนการผู้ก่อความไม่สงบ อย่างไรก็ตามหลังจากความจริงปรากฏทำให้ความรู้สึกที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐเริ่มเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

ซึ่งลักษณะการดังกล่าวต่างจากเหตุการณ์ที่หมู่บ้านตันหยงลิมออย่างสิ้นเชิง ชาวบ้านหลายครอบครัวแสดงอาการปฏิเสธเจ้าหน้าที่รัฐ นับตั้งแต่มีคนในหมู่บ้านเสียชีวิตจากเหตุการณ์ตากใบ แต่การแสดงออกทำได้เพียงเก็บอารมณ์ความรู้สึกไว้ในใจโดยปริยายยังไม่ชัดเจนมากนัก จนกระทั่งเกิดเหตุกราดยิงร้านน้ำชาและชาวบ้านเสียชีวิต 2 รายเข้าไปอีก ขณะเดียวกันตำบลนี้ยังมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการคอยกำกับดูแลด้วยแล้วก็มีผลให้สถานการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้น เมื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเหมือนตัวแทนอำนาจรัฐที่เข้าไปในหมู่บ้านต้องประสบปัญหาพอสมควร อย่างไรก็ตาม คำตอบหนึ่งที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยคือ ความหวาดกลัวเจ้าหน้าที่รัฐในเบื้องต้นไม่ได้มีสาเหตุจากการถูกปลุกระดม ความระแวง การมีปัญหาด้านการติดต่อสื่อสารละเท่านั้น แต่เป็นเพราะการทำงานของตำรวจ ทหาร ในฐานะผู้ดูแลพื้นที่ซึ่งไม่สามารถทำคดีให้ประจักษ์

“เวลาชาวบ้านตาย คดีเงียบ พอเจ้าหน้าที่ตายประโคนข่าวว่า คนมุสลิมโหดร้าย เป็นโจร ความเป็นธรรมอยู่ที่ไหน แต่พอมีหน่วยทหาร ตำรวจ เข้ามา หมู่บ้านเรากลายเป็นสีแดงไปแล้ว เรานั่งกินข้าวอยู่ในที่สว่าง แต่เขานั่งกินอยู่ในที่มืด เจ้าหน้าที่ก็จ้องจะจับอย่างเดียว สองปีที่ผ่านมาหนักมากเลย เขา ระแวงประชาชนมากขนาดเข้าไปในป่าอย่างยังเจอตำรวจ ทหาร ถ้าเป็นเขตแดน อีกประเทศหนึ่งไม่ว่าอะไรเลย แต่ที่นี่เป็นประเทศไทย แล้วชาวบ้านที่สื่อสาร ภาษาไทยไม่ได้จะมีปัญหามาก ขณะที่เจ้าหน้าที่ที่มาจากภาคอีสานก็พูดยาวไม่ได้เลย บางคนไม่คิดจะหัดเลยด้วยซ้ำ ปัจจุบันเราต้องอยู่กันอย่างเครียดๆ ความเป็นอยู่ของชาวบ้านปัจจุบันติดลบ ไม่น่าเชื่อว่าโลกกว้างขึ้น แต่ชีวิตของชาวบ้านแคบลง...เชื่อไหมว่าตั้งแต่หลังเหตุการณ์ฆ่านาวิกโยธิน ชาวบ้านที่นี้ถูกยิงเสียชีวิต 7 ศพแล้วโดยไม่ทราบสาเหตุ บางคนขับรถมอเตอร์ไซด์มาเฉยๆก็ ถูกดักยิง ไม่รู้ว่าฝีมือใคร เจ้าหน้าที่ทั้งทหาร ตำรวจ เวลาเข้ามาในหมู่บ้านวันนี้ พูดดี ฟรุ้งนี้ก็มาจับ ชูดหลังบ้าน ใต้ถุนบ้าน หว่าชาวบ้านชุกซ่อนอาวุธระเบิด เรื่องแบ่งแยกดินแดนเหมือนกัน รัฐระแวงชาวบ้านมากไปหรือเปล่า...ถ้าให้เปรียบเทียบความกลัวระหว่างเจ้าหน้าที่กับแนวร่วม สำหรับผมทางการอาจจะเรียกว่าแนวร่วม แต่อยากบอกว่าชาวบ้านกลัวทหารตำรวจจะเข้ามาจับมากกว่า

กลัวว่าถูกจับแล้วจะหายไปโดยไม่ได้กลับมา พุดง่ายๆกลัวถูกอุ้ม หลายคนถูกจับหายไปโดยไม่มีสิทธิเอ่ยปาก จะจ้างทนายก็ไม่มีเงิน ชาวบ้านไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ ไม่ได้รับข้อมูล ภาษาก็มีผล ทหารขนาดใช้ล่่ามก็ไม่ตรงประเด็น ความในใจที่จะระบายออกมาถูกแปลเป็นอื่น ตรงนี้คงตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้คนดีๆต้องออกไปเป็นฝ่ายตรงข้าม "แหล่งข้อมูลสำคัญ กล่าว(สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2549)

ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมารายชื่อที่ถูกขึ้นบัญชีดำจากทางการเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มองข้ามไม่ได้ว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านจำนวนไม่น้อยถูกยึดเหยียดข้อกล่าวหาโดยไม่เป็นธรรม และต้องอยู่อย่างหวาดผวา ทำให้ชีวิตเปลี่ยนจากเดิมกล่าวคือ เฉพาะผู้ที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้านทุกคนจะต้องรีบเดินทางกลับบ้านให้เร็วที่สุด เพราะเกรงความไม่ปลอดภัยระหว่างการเดินทาง แม้ตลอดเส้นทางจะมีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ลาดตระเวนเพื่อดูแลความปลอดภัยให้ก็ตาม และเป็นเรื่องน่าแปลกที่ชาวบ้านเชื่อว่า การไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาในพื้นที่เลยทำให้พวกเขาจะอยู่อย่างปลอดภัยมากกว่า

"ช่วงที่ผมถูกจับชาวบ้านก็มาด่าว่าไม่ต้องไปตีกับตำรวจทหารแล้ว ทำดีกับเขาแล้วมีประโยชน์อะไร เวลาอยู่บนโรงพักมองว่าผมเป็นคนร้ายแต่เข้ามาที่บ้านเราพูดจาเรียบร้อยแบบนี้สังคมแบบนี้ยอมรับได้หรือ การสอบปากคำของเขาก็เหมือนกัน ใช้คำถามเดิมๆเพื่อกดดันให้ยอมรับสารภาพ ตั้งแต่ 8.30 -16.00 น. โดยบอกว่ารับๆไปเถอะโทษจะได้น้อยลง นี่หรือคือ การสอบปากคำเพื่อต้องการข้อเท็จจริง...ระบบมันเป็นตัวผลักดันให้เราเกลียดเจ้าหน้าที่" "แหล่งข้อมูลสำคัญ กล่าว (สัมภาษณ์ 22 กรกฎาคม 2549)

ระบบที่เป็นตัวผลักดันให้ประชาชนเกลียดชังเจ้าหน้าที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากความหวาดระแวงที่มีต่อกันเท่านั้น หากเกิดจากอำนาจในมือเจ้าหน้าที่รัฐถูกใช้ไม่เท่าเทียมกันทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ขึ้นในพื้นที่ชาวบ้านระบุว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เคยตามจับตัวคนร้ายได้สักครั้งเดียว แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ถูกทำร้ายชาวบ้านทั้งหมู่บ้านถูกหวาดจับอย่างเหวี่ยงแห เพราะเจ้าหน้าที่เองก็มีความหวาดระแวงว่าชาวบ้านทั้งหมดคือโจรและ แนวร่วม ซึ่งชาวบ้านยืนยันว่าเป็นไปไม่ได้และก็คงไม่มีใครอยากทรมานตัวเองด้วยการยอมอยู่อย่างลำบากลำบากนหลบๆซ่อน นอกจากนี้อาวุธที่คนร้ายใช้ก่อเหตุแต่ละครั้งเป็นอาวุธสงคราม ซึ่งคนทั่วไปก็ไม่สามารถมีอยู่ในความครอบครองได้ ตรงกันข้ามทุกๆวันชาวบ้านจะเห็นการออกลาดตระเวนของทหารโดยใช้รถอัมวีติดอาวุธ หรือการเดินเท้าเข้าหมู่บ้านพร้อมอาวุธครบครันของกองกำลังทหาร ในขณะที่ความรุนแรงยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

มะนาอิง คอเซาะ ไต่เคอเตปบ้านตันหยงลิมอ บอกความรู้สึกที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐด้วยความระมัดระวังว่า (สัมภาษณ์ 30 มิถุนายน 2549) ไม่ชอบทหารและตำรวจที่เข้ามาในหมู่บ้าน เขามองว่าคนตันหยงลิมอไม่ดี ทั้งๆที่ชาวบ้านอยู่กันอย่างหวาดกลัวและโดดเดี่ยวไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร ทุกวันนี้เราก็อังรู้สึกไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่เหมือนเดิม เรากลัวทหาร เพราะทหารเป็นคนยิง คินนั้นเราไม่เห็น ไม่มีใครเห็นว่าเป็นฝีมือเขา แต่ตอนกราดยิงบ้านชาวบ้านครั้งที่ 2 เขาทำ ไม่ใช่เราจะว่าทหาร แต่ในหมู่บ้านเราไม่เคยมีการยิงด้วยอาวุธสงครามแบบนี้ เราไม่รู้ว่าเขาทำอย่างนั้นทำไม เขาคงเกลียดชาวบ้าน และมองว่าเราเป็นคนไม่ดี เป็นโจร

ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติของชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐนั้นไม่ได้แตกต่างกันมากนัก คือ โกรธ เกลียดและกลัว ทั้งตำรวจและทหาร เพียงแต่ที่ป้อนึงก็อเปาะชาวบ้านมีความฝังใจต่อปฏิบัติการอุ้มฆ่าโดยเชื่อว่าเป็นการกระทำของตำรวจ จึงทำให้มีความรู้สึกต่อต้านมากกว่า ขณะที่ความรู้สึกที่มีต่อทหารเริ่มดีขึ้น หลังจากรัฐได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติการทางด้านจิตวิทยามอบชน เรียนรู้ภาษาวัฒนธรรมแล้วก็ตาม ปัญหาคงยังมีอยู่เนื่องจากการขาดความต่อเนื่องในการทำงาน เพราะเจ้าหน้าที่จะถูกส่งไปประจำแต่ละพื้นที่เป็นเวลาเพียง 6 เดือนเท่านั้น เจ้าหน้าที่ชุดใหม่ก็จะเข้ามารับภาระกิจใหม่ ดังนั้นการสร้างความคุ้นเคยระหว่างรัฐกับชาวบ้านจะมีลักษณะนับหนึ่งใหม่ทุกๆ 6 เดือน จุดนี้เป็นปัญหาสำคัญที่สมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ส่วนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการเกิดขึ้นจริง และมี"คนใน"เข้าไปเป็นตัวขับเคลื่อนอยู่ในขบวนการดังกล่าวด้วย ชาวบ้านส่วนหนึ่งถึงไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้นๆ ก็ไม่สามารถจัดการอะไรได้ นอกจากวางตัวเป็นกลางด้วยการวางเฉย กล่าวคือไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐและไม่ให้ความร่วมมือกับฝ่ายตรงข้าม และมีจำนวนไม่น้อยที่เข้าไปเป็นสมาชิกของกลุ่มฯ สำหรับทัศนคติของชาวบ้านนั้นจากการเข้าไปศึกษาผู้วิจัยพบว่า ชาวบ้านมีความรู้สึกเกลียดกลัวทหารมาก หากเห็นทหารเข้ามาในหมู่บ้านก็มักจะหันหลังให้ ไม่คุยด้วย ไม่ยิ้ม ส่วนความรู้สึกไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเกิดขึ้นมากในกลุ่มเด็กวัยรุ่น หรือพูดง่ายๆ คือ คนทั้งสองกลุ่มต่างมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกันทั้งคู่ และหลังจากมีการผลัดเปลี่ยนหน่วยทหารในพื้นที่จากชุดร้อยร.3011จากจ.สกลนครใหม่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยเฉพาะกิจที่ 34 ซึ่งควบคุมพื้นที่อ.ระแงะ ทั้ง 7 ตำบล มาเป็นชุดกองร้อยทหารราบที่ 1314 จาก จ.อุดรธานีเมื่อเดือนเมษายน 2549 เข้ามาประจำที่ฐานปฏิบัติการบ้านป่าไผ่ ต.ตันหยงลิมอ หมู่ 5 พบว่าระยะแรกๆความสัมพันธ์ระหว่างทหารและชาวบ้านยังไม่ดีนัก แต่เพียง 3 เดือนให้หลังจากทหารชุดนี้ได้เข้าพื้นที่เพื่อพบปะทำความเข้าใจรวมทั้งการมีกิจกรรมร่วมกัน ทำให้

ความสัมพันธ์เริ่มพัฒนาในทางที่ดีที่ขึ้น ชาวบ้านหลายรายแอบกล่าวกับผู้วิจัยว่า ไม่ต้องการให้เจ้าหน้าที่ชุดดังกล่าวออกจากพื้นที่เพราะชุดนี้ดีที่สุดเท่าที่เคยเข้ามา

5.4 กระบวนการปลุกเร้าอารมณ์ฝูงชนด้านอำนาจรัฐ

การทำให้ฝูงชนที่เข้าร่วมชุมนุมแสดงพฤติกรรมรุนแรงนั้น นอกจากจะมีการใช้ข่าวลือเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของอารมณ์แล้ว การกระตุ้นต้นทุนเดิม เช่น ความรู้สึกคับแค้นเกลียด กัด ทหาร ตำรวจ และไม่ได้รับความยุติธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ฝูงชนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เนื่องจากมีความรู้สึกเดิมว่า ตนเองเป็นชาวบ้านที่ถูกกระทำและไร้อำนาจในการต่อรองใดๆทั้งสิ้น ดังนั้น การรวมตัวกันเพื่อสร้างอำนาจให้เข้มแข็งจึงเป็นสิ่งจำเป็นมาก นอกจากนี้เมื่อฝูงชนมีเอกภาพทางใจในทิศทางเดียวกัน การระบาดของอารมณ์จะยิ่งขยายตัวอย่างมีศักยภาพอย่างยากที่จะควบคุม และหากมีการปลุกเร้าร่วมด้วยความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะขยายวงกว้าง

5.4.1 กระบวนการปลุกเร้าอารมณ์ด้านอำนาจรัฐที่บ่อนักถือเปาะและต้นหยงลิมอ

เครื่องมือสื่อสารและการบอกเล่าผ่านปากต่อปากยังคงเป็นวิธีการที่ทำให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้เร็วมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถชี้แจงสร้างความเข้าใจกับประชาชนได้ นอกจากนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ยังเชื่อว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านไม่เชื่อคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่และไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ เพราะมีการปลุกเร้าจากกลุ่มบุคคลภายนอก ที่เรียกว่า “แนวร่วม” โดยวิธีปลุกเร้าเริ่มต้นจากกลุ่มวัยรุ่นทั้งในและนอกพื้นที่ การโทรศัพท์บอกต่อกันว่า จับโจรนินจาได้แล้ว หากใครอยากดูว่าโจรนินจาหน้าตาเป็นอย่างไรให้เดินทางมาที่บ้านผู้ใหญ่บ้านบือนังถือเปาะ บางส่วนที่ไม่มีโทรศัพท์ก็ใช้วิธีขีบบอเตอร์ไซค์ไปแจ้งข่าวตามร้านน้ำชา ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและคนรู้จัก และเนื่องจากในวันดังกล่าวเป็นวันที่มีตลาดนัดใหญ่ที่ตลาดต้นหยงลิมส พ่อค้าแม่ค้าที่มาค้าขายจึงช่วยร่วมประโคมข่าวการจับโจรนินจาผ่านโทรโข่ง ซึ่งทำให้ผู้ที่มาจับจ่ายใช้สอยได้ยินอย่างทั่วถึงกัน จึงเป็นเหตุให้ประชาชนสามารถรวมตัวกันเป็นม็อบได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาเพียง 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น

อิสมาแอ ตอร์ ผู้ใหญ่บ้านบือนังถือเปาะ เล่าว่า (สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2549) ฝูงชนที่เข้ามาควบคุมไม่ได้แล้ว เป็นม็อบย่อยๆ จาก 300-400 คน และค่อยๆ เพิ่มจำนวน 5,000-

6,000 คนอย่างรวดเร็วในเวลาเพียง 2-3 ชั่วโมง คุณไม่ได้ เพราะส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ ไม่ว่าจะชี้แจงอย่างไรก็ไม่ฟัง

การเข้าคลี่คลายปัญหาเฉพาะหน้าในเมืองต้นนั้นจากการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ทหารและตำรวจได้หาแนวทางแก้ไขด้วยการ ให้ผู้ใหญ่บ้านชาวไทยมุสลิมจาก 6 หมู่บ้าน ตั้งแต่ หมู่ 1 บ้านบูเกะปายง - บูเกะบูแย หมู่ 4 บ้านแกแม หมู่ 5 บ้านบือนังกือเปาะ หมู่ 6 บ้านบาโงอาแซ หมู่ 7 บ้านตันหยงมัส หมู่ 8 บ้านปูราไซด์ กล่าวชี้แจงผ่านโทรโข่งทำความเข้าใจกับชาวบ้านแต่ปรากฏว่า ไม่มีใครสนใจฟัง

ความไม่รู้ข้อเท็จจริง ความรู้สึกเก็บกด คับแค้นและการไม่ได้รับคำชี้แจงที่ถูกต้องรวมทั้งกระบวนการปลูกเร้าระดมความคิดโดยการใช้ความเป็นพวกพ้องเดียวกัน คือ ส่วนสำคัญที่เร้าเร้าให้เกิดการแพร่ระบาดของอารมณ์อย่างรุนแรงและรวดเร็วของฝูงชนที่บ้านบือนังกือเปาะ ซึ่ง Lebon นักจิตวิทยาสังคม (อ้างถึงใน อิทธิชัย นันทพฤษา, 2543:19) อธิบายว่า ตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมร่วมก็คือ การระบาดของอารมณ์ (Social contagion) หมายถึง การมีอารมณ์และความรู้สึกร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการแสดงออกของพฤติกรรม เพราะพฤติกรรมร่วมเป็นพฤติกรรมซึ่งเกิดนอกเหนือจากกฎเกณฑ์บรรทัดฐานของสังคม ซึ่งพฤติกรรมร่วมของฝูงชนแต่พฤติกรรมร่วมที่เป็นการรวมตัวของฝูงชนที่มีเป้าหมายจะมีแบบแผนที่มีอิทธิพลต่อสังคม อาจสร้างความวุ่นวาย โดยลักษณะสำคัญของการแพร่ระบาดของอารมณ์ฝูงชนได้รับการกระตุ้น จะมีลักษณะดังนี้

1) ถูกชักจูงหรือแนะนำได้ง่าย (Suggestibility) คือ เมื่อคนเข้าไปอยู่ในฝูงชนที่มีสภาวะวุ่นวาย สับสน คนจะขาดความมั่นใจในสถานภาพของตนเองจึงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามคนในกลุ่มชนนั้นเพราะมีความตื่นเครียดทางอารมณ์อยู่ด้วยความมีเหตุผลจึงน้อยลงขาดความสามารถในการไตร่ตรองแก้ไขสถานการณ์ เมื่อผู้มาชนก็ปฏิบัติตามโดยทันที

2) การกระตุ้นทางอารมณ์ (Stimulation) มีอิทธิพลอย่างมากโดยเฉพาะในสภาวะที่สับสนวุ่นวาย จะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางอารมณ์ที่พร้อมจะแสดงออกถึงพฤติกรรมที่รุนแรง เพื่อเป็นการถ่ายทอดหรือปลดปล่อยอารมณ์ที่ตื่นเครียดนั้น และหากสังคมนั้นๆมีการพัฒนาด้านการสื่อสารคมนาคม (Mass Communication) แล้ว การระบาดของอารมณ์จะยิ่งขยายผลตัวมันเองได้อย่างมีระบบและมีศักยภาพ จนยากที่จะควบคุมได้ เช่น โทรทัศน์ โทรศัพท์มือถือ วิทยุติดตามตัว โทรสาร เป็นต้น

ผลการศึกษาจากการเก็บข้อมูลเชิงลึกที่บ้านบือนังกือเปาะชัดเจนว่า การแพร่ระบาดของอารมณ์และการถูกกระตุ้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ฝูงชนมีพฤติกรรมรุนแรงและ

ก้าวร้าว ดังจะเห็นได้จากพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมชุมนุมในวันนั้นว่า ขณะที่อิสมาแอ ตอร์รี่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 5 บ้านบึงและผู้ใหญ่บ้านหมู่อื่นๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐพยายามชี้แจงว่า ตชด.2 นายไม่ใช่โจรธินจา แต่ปรากฏว่า กลับมีเสียงโห่ฮาและการร้องคำขอมือบสวนกลับมาตลอด ผู้ชชนจากพื้นที่ต่างๆ ทั้ง จ.ปัตตานี ยะลาและอำเภอใกล้เคียงที่เข้าร่วมชุมนุม กล่าวหาผู้ใหญ่ว่าเข้าข้างโจร ควบคุมไปกับการปลุกปั่นยุยงจากกลุ่มขบวนการด้วยการใส่ร้ายตำรวจพลร่ม 2 นายว่าไปจับเด็กที่หมู่บ้านคุณงูหนายไปทำให้ผู้เข้าร่วมชุมนุมยิ่งเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ทั้งสองคือโจรธินจา "อแกมีเยาะ" หรือ "คนน้ำมัน" อารมณ์โกรธแค้นของผู้ชชนเริ่มขึ้นด้วย การหาไม้มาแยงตามช่องหน้าต่างทั้งทางหน้าบ้านและหลังบ้านผู้ใหญ่ว่า จากนั้นจึงเริ่มจุดเศษผ้าชุบน้ำมันโยนเข้ามาในบริเวณบ้านเพื่อเผาบ้านเนื่องจากโกรธแค้นที่เจ้าหน้าที่ไม่ยอมนำตัวตำรวจพลร่มออกไปดำเนินนอกตามคำเรียกร้อง

ดังนั้นเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องจึงตัดสินใจการนำตัวตชด. สองนายฝ่าวงล้อมกลุ่มผู้ชุมนุมจึงเป็นทางเลือกที่เหลืออยู่ และแล้วสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นใจอากาศร้อนอบอ้าวในเวลาเที่ยงวันของเดือนเมษายน ประกอบกับอารมณ์ที่ถูกปลุกปั่นของผู้ชชนอย่างเนื่องก็ทำให้เกิดเหตุไม่คาดคิดแม้ช่วงก่อนหน้านั้นตำรวจจะยิงปืนขึ้นฟ้าเพื่อสกัดไม่ให้ผู้ชชนฮือเข้ามาที่บ้านผู้ใหญ่ว่า แต่เนื่องจากกลุ่มมือบมีมากกว่าเจ้าหน้าที่ ดังนั้นแทนมือบจะสลายตัวกลับกลายเป็นการเร่งให้ผู้ชชนวิ่งเข้ามารวมกันอีกรอบหนึ่งอาการบ้าคลั่งชนิดที่เรียกว่า ปืนก็หยุดไม่อยู่ พ.ต.ท.นพดล เผือกโสมณ ผู้กำกับสภ.ระแงะ จึงตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการขอร้องให้ อ.ต.ส.ส. นราธิวาส พรรคไทยรักไทยในขณะนั้นเจรจากับกลุ่มผู้ร่วมชุมนุมจนได้ข้อยุติว่า ผู้ชชนที่อยู่รอบนอกจะยอมเปิดทางให้นำตัวตชด.2 นายไปสอบสวนต่อที่สภ.ระแงะ โดยให้ตชด.อส. และชาวบ้านช่วยกันทำกำแพงกันไม่ให้ผู้ชชนเข้าใกล้ ปรากฏว่าขณะที่ผู้ชุมนุมด้านหน้ายอมเปิดทางให้ แต่กลุ่มผู้ชชนด้านหลังไม่ยอมกลับฮือดันกันเข้ามาจนเกิดเหตุชุลมุนวุ่นวาย และจากนั้นขบวนการรวมประท้วงก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ทั้งสองถูกผู้ชชนเข้ารวมเตะ ต่อย และกระทุบ ขย่ง ทารุนโดยไม่สามารถปกป้องตัวเองได้ หลังจากถูกลากไปกระทุบแล้วก็ยังมีโดนจับตอดกางเกง ถูกแทงจนได้ทะเล็กไหลออกมากองข้างนอก โดยอาวุธที่ใช้ในการทำร้ายมีทั้งมีดจอบและเสียม โดยมีบใช้เวลาในการรวมประท้วงประมาณ 10-15 นาทีต่อจากนั้นจึงมีการลากศพแรกออกมาทิ้งที่กลางถนน ส่วนศพที่สองถูก ลากมาวางไว้หน้าบ้านผู้ใหญ่ว่า

Lebon อธิบายว่า การระบอบทางอารมณ์ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพทางจิตใจ และสามารถผลักดันให้ผู้ชชนมีพฤติกรรมที่ไร้เหตุผล ก้าวร้าว รุนแรงเพื่อเป็นการถ่ายทอดหรือปลดปล่อยอารมณ์ตั้งเครียดทำให้ผู้ชชนมีพลังอำนาจเข้มแข็ง สร้างความวุ่นวายและรู้สึกรุนแรงใน

ลักษณะที่เรียกว่า ฝูงชนประชาทัณฑ์ (lynching mob) ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นที่บ้านบือนังถือเปาะคือ ตัวชีวิตที่ชัดเจน

“เหตุการณ์มันผ่านไปหลายปีแล้ว ตอนนี้ทุกอย่างก็เริ่มดีขึ้น เมื่อก่อนชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะโทษเจ้าหน้าที่รัฐไว้ก่อน แต่ปัจจุบันนี้เรารู้แล้วว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เกิดจากเจ้าหน้าที่ทั้งหมด แต่คนของเราก็มีที่เข้าไปเป็นแนวร่วม” อิศมาแอ ตอรี ผู้ใหญ่บ้านบือนังถือเปาะ กล่าว(สัมภาษณ์ 5 สิงหาคม 2549)

นอกจากปัญหาการถูกปลุกเร้าทางอารมณ์ให้เกลียดชังเจ้าหน้าที่ โดยกลุ่มบุคคลทั้งจากภายในท้องถิ่นและกลุ่มคนนอกที่ถูกเรียกว่า “แนวร่วม” แล้ว จะเห็นว่าในพื้นที่หมู่บ้านใกล้เคียงก็ต้องประสบกับปัญหาที่เกิดจากการเข้าแทรกซึมของกลุ่มคนนอก ซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์ท้องถิ่นผ่านไปยังกลุ่มคนต่างๆที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่น โดยการหลอกใช้ชาวบ้านเป็นเครื่องมือ และมักจะทำในเขตที่ชุมชนขาดความเข้มแข็งและอำนาจรัฐเข้าไม่ถึงที่เรียกว่า “เขตพื้นที่สีแดง” โดยเฉพาะเขตอ.ระแงะจะพบว่ามีการจัดโครงสร้างหมู่บ้านเงา เพื่อขออนุญาตอำนาจรัฐอีกชั้นหนึ่ง โดและชาวบ้านในชุมชนมักจะไม่ระแคะระคายมาก่อน เนื่องจากมีความเชื่อถือและศรัทธาในผู้นำศาสนา โต๊ะอิหม่าม อูสตاخ โต๊ะครู โต๊ะคอปเตป อูสตاخและผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการครอบงำชาวบ้านถึง 70% จุดนี้จึงเป็นช่องว่างที่ทำให้แนวร่วมในหมู่บ้านนั้นๆเข้ามาแทรกซึม และชาวบ้านจะไม่เชื่อว่าผู้ไม่เคยขาดละหมาดที่มัสยิดจะเป็นคนไม่ดี หรือเป็นแกนนำผู้ก่อความไม่สงบ ดังนั้นหากคนกลุ่มนี้พูดจาชักชวนให้ทำอะไร ชาวบ้านจึงคล้อยตามได้ง่าย เพราะศรัทธาว่าเป็นคนดี โดยในกลุ่มวัยรุ่นจะถูกชักชวนให้เข้าพิธีชุมเปาะ(สาบานตน)ผ่านการพูดคุยกในมัสยิด โรงเรียนเปาะเนาะหรือที่อื่นๆ และพยายามพูดเพื่อสร้างความเกลียดชังต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และการพูดคุยกในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นทุกวันจนเด็กก็จะค่อยๆเปลี่ยนแนวคิดโดยไม่รู้ตัว จากนั้นจึงเริ่มทดสอบด้วยการใช้ให้แนวร่วมออกปฏิบัติการจากงานเล็กๆไปงานใหญ่ ทั้งนี้ในพื้นที่กลุ่มที่ยังมีแนวความคิดเรื่องการแบ่งแยกดินแดน ปัจจุบันมี 2 กลุ่มคือ บืออาร์เอ็นโคออดิเนท* แล้วยังมีกลุ่มโจรใหม่ปัตตานีเมอเดก้า** โดยบืออาร์เอ็น จะส่งพวกครูสอนศาสนาที่ผ่านการอบรมจาก

* BRN Co-ordinate เป็นกลุ่มการเมืองนำโดยฮัจยีเอ็ม เน้นเรื่องการจัดตั้งกลุ่มการเมืองในโรงเรียนอิสลาม ผู้นำคือ มะแซ อูเริง สะแปอิง บารอ เป็นกลุ่มที่มีหน่วยติดอาวุธปฏิบัติการอยู่ในขณะนี้

** PEMUDA - Pemuda Merdeka Pattani (Separatist Youth Movement) องค์การเยาวชนกู้ชาติปัตตานีเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้การ จัดตั้งและควบคุมโดย BRN Coordinate เป็นหน่วยปฏิบัติการเป้าหมายวันต่อวัน

ต่างประเทศเข้าไปสร้างแนวร่วมระหว่างหมู่บ้านต่อหมู่บ้าน หลังจากนั้นจึงเชื่อมโยงสายระดับการบังคับบัญชา ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่ทราบข้อมูลดังกล่าวด้วยเพราะห่างเหินจากพื้นที่มานาน นอกจากนี้การทำงานระดับพื้นที่ก็มีปัญหาเพราะกลไกที่จะสื่อสารกับชาวบ้าน และอคติของเจ้าหน้าที่รัฐที่มองว่าผู้ที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับรัฐ คือฝ่ายตรงข้าม ทั้งยังเชื่อข่าวจากสายข่าวของตัวเองมากเกินไปโดยไม่กลั่นกรอง เพราะที่ผ่านมามีหลายกรณีที่สายข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์ แล้วป้ายสีความผิดให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องว่าเป็นแกนนำ RKK Commando (อาร์เคเค) หรือหัวหน้ากลุ่มแนวร่วมบ้าง ซึ่งบางครั้งกลุ่มที่เรียกตนเองว่าแนวร่วมก็มีทั้งพวกที่เป็นแนวร่วมและอยู่ในขบวนการจริง และพวกที่ขัดแย้งผลประโยชน์ ทั้งยาเสพติด การค้าอาวุธเถื่อน รวมทั้งสินค้าหนีภาษี อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่า เครือข่ายของกลุ่มขบวนการเฉพาะอ.ระแงงเขตเดียว ปัจจุบันมีกลุ่มแนวร่วมที่เข้าไปอยู่กับขบวนการแบ่งแยกดินแดนจำนวนถึง 3-4 พันคน

“อ.ระแงงปัญหาหนักมาก แล้วก็แก้ไขยาก ทั้งกลุ่มแนวร่วมแบ่งแยกดินแดนกู้รัฐปัตตานี นั่นก็เป็นพวกกลุ่มอุดมการณ์เก่า แต่ในพื้นที่จริงมันเป็นพวกกลุ่มผลประโยชน์โดยพยายามใช้ความเชื่อศาสนามาเป็นเครื่องมือหาคนทำงานให้ตัวเอง แล้วคนพวกนี้จะเป็นตัวเคลื่อนไหวเพื่อสร้างเรื่องต่างๆตามคำสั่ง เรื่องการจัดตั้งขบวนการกู้รัฐ แน่นนอนมั่นมีอยู่แล้ว ปัญหาคือในหมู่บ้านที่บอกว่าเป็นสีแดงเราจะเข้าไปแก้ไขอย่างไร เพราะปัจจุบันมันมีมากเหลือเกิน”
 แวหามะ บากา อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 ต.บาโงสะโต กล่าว (19 สิงหาคม 2549)

ความไม่รู้ข้อเท็จจริง ความรู้สึกเก็บกด คับแค้นและการไม่ได้รับคำชี้แจงที่ถูกต้องรวมทั้งกระบวนการปลูกเร้าระดมความคิดโดยการใช้ความเป็นพวกพ้องเดียวกัน คือ ส่วนสำคัญที่เร่งเร้าให้เกิดการแพร่ระบาดทางอารมณ์อย่างรุนแรงและรวดเร็ว โดยเหตุการณ์โจรฉ้อโกงที่ บ้านบือนังก็อเปาะสามารถชี้ชัดว่าเครือข่ายของกลุ่มยาเสพติด กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มแบ่งแยกดินแดนได้ผสมโรงร่วมกันสกัดกั้นการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐด้วยวิธีการต่างๆควบคู่กับการขยายเครือข่ายกลุ่มแนวร่วมโดยการใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือ

ส่วนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอนั้น ปัจจัยหนึ่งที่ค้นพบจากการเข้าไปเก็บข้อมูลเชิงลึกเพื่อสืบค้นหาเหตุการณ์สังหารทหารนาวิกโยธินทั้งสองนายที่หมู่บ้านตันหยงลิมอพบว่า เกิดขึ้นเพราะชาวบ้านในชุมชนถูกปลุกเร้าระดมทางความคิดว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือกระทำการที่รุนแรงลงไป เนื่องจากต้องการตอบโต้เจ้าหน้าที่เพราะความคับแค้นใจที่ ทหาร ตำรวจไม่ใส่ใจความเดือดร้อนของชาวบ้าน และมีความรู้สึกความเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนไทยพุทธมักเลือกปฏิบัติกับชาวไทยมุสลิมมาโดยตลอด ความไร้อำนาจในการต่อรองให้รัฐสนใจ จึงเป็นประเด็นหนึ่ง

ที่ทำให้ชาวบ้านต้องรวมตัวกันขึ้นมาเพื่อพยายามต่อสู้และปกป้องตนเอง พุดง่ายๆคือก็ เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองก็ลุกขึ้นมาตอบโต้แสดงให้เห็นศักยภาพและอำนาจของตนเองให้ฝ่ายตรงข้ามตระหนัก ทั้งๆความเป็นจริง ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่กล่าวได้ว่า เป็นกลุ่มคนยากจนที่ไม่สามารถเรียกร้องหรือต่อสู้กับอำนาจรัฐได้เลย ปัญหาส่วนนี้ ตรงกับการวิเคราะห์ของ Binstock และ Ely (1971:20 อ้างถึงใน วีระศักดิ์ เครือเนตร,2541:9) ได้กล่าวถึงความยากจนที่ก่อให้เกิดความไร้อำนาจ (Powerless) ว่าความยากจนสามารถทำให้มนุษย์ตกอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ เมื่อเกิดความพยายามที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรหรือสถาบันอื่นใดที่มีความซับซ้อน ไม่ว่าจะการเข้ามาเกี่ยวข้องนั้นจะเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการ ตลอดจนแม้แต่เพื่อพยายามที่จะต่อสู้เพื่อปกป้องป้องกันตนเองก็ตาม เกี่ยวกับเรื่องนี้ ลิฟสกี (Lipsky,1972:158-181 อ้างถึงใน วีระศักดิ์ เครือเนตร,2541:10) เรียกว่าเป็นกลุ่มเป็นกลุ่มค่อนข้างไร้อำนาจตามทัศนะของ ลิฟสกี จึงต้องเป็นกลุ่มที่ขาดทรัพยากรทางการเมืองแบบที่สังคมยอมรับ (Conventional political resources) ที่จะใช้อำนาจในกลุ่มบรรลุดัตถุประสงค์ หรือสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในนโยบายทางการเมืองได้ จึงหันมาจัดการประท้วงเป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อรอง เมื่อใดก็ตามที่กลุ่มประชาชนดังกล่าวประสบกับความทุกข์ยาก ความเจ็บปวด คือเมื่อเกิดปัญหาที่ประชาชนไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังทางออกที่ดีกว่าหรือเครื่องมือที่ดี ที่ทำให้กลุ่มจะได้รับความสำคัญก็คือ การมารวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือประท้วง บรูม และเชลส์นิก ให้ความเห็นที่เห็นว่า เมื่อมีการรวมตัวกันก็จะเกิดภาวะแพร่ระบาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นภาวะที่จิตใจถูกชักจูงได้โดยง่าย เนื่องจากความตึงเครียดทางอารมณ์ที่มีอยู่ในภาวะจิตใจถูกกระตุ้นได้ง่าย ซึ่งรูปแบบจะมีลักษณะการติดต่อตอบสนองเป็นวงกลมตาข่ายโยงใยซึ่งกันและกัน และมักจะเกิดในหมู่ผู้ที่มีประสบการณ์เช่นเดียวกัน ดังนั้นการแพร่ระบาดทางอารมณ์จะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางจิตใจได้ มีส่วนช่วยขวัญโดยการสร้างภาวะจิตใจทั่วไปในหมู่มวลสมาชิกให้พร้อมที่จะเสียสละเผชิญภัยร่วมกันหรืออุทิศตนต่ออุดมการณ์ ทุกคนจะรู้สึกว่าเป็นพรรคพวกเดียวกัน รักใคร่และเห็นอกเห็นใจซึ่งเป็นภาวะที่ทำให้บุคคลอาจจะแสดงความกล้าหาญและแสดงความพยายามอย่างถึงขีดสุด

ส่วนอำนาจภายนอกโดยเฉพาะ"แนวร่วม"ที่เข้ามาช่วยเพิ่มพลังและอยู่เบื้องหลังการต่อรองให้ชาวบ้านจากกลุ่มอำนาจรัฐนั้น ผู้วิจัยพบว่า ชาวบ้านต่างพากันปิดปากเงียบและพยายามเปลี่ยนเรื่องพูดคุย บางคนแม้จะยอมรับว่า ในหมู่บ้านมีกลุ่มแนวร่วมจริง แต่ก็ไม่ได้ให้ข้อมูลใดๆ ยกเว้น ลาเต๊ะ การิง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านตันหยงลิมอ ซึ่งยอมรับว่าเคยรับทราบข้อมูลจากขวัญชาติ วงศ์ศุภรานนท์นายอำเภอกระแจะคนเก่าว่า หมู่บ้านของเขามีแนวร่วม ในหมู่บ้านนี้

แม้จะเป็นเขตสีแดงแต่ไม่ได้แดงทั้งหมด แต่เฉพาะบางพื้นที่เท่านั้น ทั้งในเขต อ.ระแงะและอำเภออื่นๆในเขตจ.นราธิวาสจะเป็นลักษณะนี้ โดยก่อนหน้านั้นชาวบ้านไม่เคยมีความรู้สึกว่ามีหมู่บ้านของเขาเป็นเขตสีแดง แต่น่าสงสัยว่าหลังจากถูกประกาศให้เป็นสีแดงก็มักจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นบ่อยครั้งที่ต้นหยงลิมอกก็เช่นเดียวกันรัฐระบุว่า หมู่ 7 บ้านต้นหยงลิมอกอยู่ในเขตสีแดง ส่วนหมู่ 3 บ้านตอหลัง หมู่ 4 บ้านทุ่งเกร็ง และหมู่ 6 บ้านลูโบะดีแยะเป็นเขตสีเหลือง ส่วนหมู่ 1 บ้านดามาวีาะ หมู่ 2 บ้านบาโงบาแงและหมู่ 8 บ้านไอปาเซร์-กายูมาตีเป็นเขตสีแดง

ทั้งนี้"แนวร่วม"หรือ"กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดน"ตามความหมายของผู้ใหญ่ลาเต๊ะนั้น ถูกขยายความเพิ่มเติมว่า เกิดขึ้นมานานแล้วโดยการทำร้ายคนของกลุ่มขบวนการไม่ว่าจะเป็นกลุ่มพูโล* หรือบีอาร์เอ็น** จะมีเป้าหมายชัดเจน คือ เจ้าหน้าที่รัฐ และที่ผ่านมาการต่อสู้จะเกิดขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและโจรเท่านั้น ส่วนชาวบ้านไม่เคยได้รับผลกระทบเลย อย่างไรก็ตามแม้หลายคนจะยอมรับว่าเขตตำบลต้นหยงลิมอกเป็นเขตพื้นที่สีแดงที่มีกลุ่มแนวร่วมแฝงตัวอยู่จริง แต่ก็ไม่มีใครสามารถอธิบายได้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรและที่ผ่านมามีการเข้าไปแทรกซึมของครูสอนศาสนาจากนอกพื้นที่จริงหรือไม่ ยกเว้นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญซึ่งผู้วิจัยต้องใช้เวลามากกว่า 3 เดือนกว่าจะได้รับการไว้วางใจจากเขา จนยอมเปิดเผยข้อมูลบางส่วนที่พอจะให้ได้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรียงลำดับเหตุการณ์ให้ฟังอย่างไม่เป็นทางการว่า มูลเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านมีความโกรธแค้นกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ มาก คือ การใช้กำลังล้อมปราบกลุ่มผู้ก่อการและการใช้อาวุธหนักยิงเข้าไปในมัสยิดกรือเซะ รวมทั้งการใช้กำลังเจ้าหน้าที่สลายการชุมนุมที่หน้าสภอ.ตากใบ รวมทั้งการขนย้ายผู้คนจำนวนมากด้วยวิธีการที่โหดร้ายและทารุณ ซึ่งเหตุการณ์วันนั้น มีชาวบ้านที่ ต.ต้นหยงลิมอก เสียชีวิตถึง 3 คน ยังไม่รวมผู้ที่รอดชีวิตกลับมา และต้องพิการในภายหลังอีกจำนวนหนึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้าน

* PULO หรือ Pertubuhan Persatuan Pembebasan (Patani United Liberation Organization) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2511 โดยตนกู บือรอ กอตอนีรือ ที่อินเดี

** BRN หรือ Barisan Revolusi Nasional (Revolution National Front) แนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2503 ในปี 2522 ได้เกิดความขัดแย้งกันเองในที่สุดจึงได้แยกออกเป็น 3 องค์กร คือ 1. BRN Congress เป็นกลุ่มติดอาวุธของ BRN เดิม มีการจัดตั้งเมื่อปี 2527 โดยมี เจ๊ะ กูเป็ง เป็นผู้นำ จนกระทั่งเสียชีวิตเมื่อเดือนเมษายน 2548 มีสมาชิกบางส่วนอยู่ในยุโรป ส่วนกองกำลังสลายไปแล้ว 2. BRN Co-ordinate เป็นกลุ่มการเมืองนำโดยฮัจยีเอ็ม เน้นเรื่องการจัดตั้งกลุ่มการเมืองในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ผู้นำคือ มะแซ อุเจ็ง สะแปอิง บารอ เป็นกลุ่มที่มีหน่วยติดอาวุธปฏิบัติการอยู่ในขณะนี้ 3. BRN Ulama เป็นกลุ่มนักการศึกษาที่มีการติดต่อกับเครือข่ายผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้นำคือ วัน มุฮัมหมัด วันยูซุฟ อยู่ในรัฐเปรัก ประเทศมาเลเซีย โดยมีการจัดตั้งกลุ่มในปี 2527

ส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นมีความรู้สึกเกลียดชังและมีความพยายามที่จะกระทำการต่อต้านการใช้อำนาจของทหาร ตำรวจในพื้นที่ทุกรูปแบบ

อย่างไรก็ตาม เขายอมรับว่าการก่อตัวของกลุ่มผู้ต่อต้านอำนาจรัฐนั้นเกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่ก่อนที่รัฐบาลจะประกาศสงครามกับยาเสพติดด้วยซ้ำ ด้วยการชักกลุ่มผู้นำศาสนาเผยแพร่แนวความคิดหรือปลุกระดมกลุ่มเด็กวัยรุ่นตามโรงเรียนปอเนาะและการให้ออกสอนศาสนาตามมัสยิด รวมทั้งกลุ่มที่ออก "ดาวะห์" ตามมัสยิดต่างๆ เพื่อทดสอบแนวความคิดของชาวบ้านในหมู่บ้านต่างๆว่า มีความรู้สึกอย่างไรกับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะใช้วิธีการที่แตกต่างกัน และมักจะใช้วิธีการต่างๆในหมู่บ้านที่เจ้าหน้าที่เข้าไปไม่ถึง หรือไม่เคยเข้าไปเลย โดยจะไม่ใช้โต๊ะครูหรือผู้นำศาสนาในพื้นที่และพวกรุ่นเก่าแต่มีการเข้าไปแทรกซึมจากโต๊ะครู นักเรียนศาสนาที่จบทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยามาจากต่างประเทศ ทั้งจากอินโดนีเซีย ปากีสถาน และมาเลเซีย เนื่องจากคนกลุ่มนี้จะมีจิตวิทยาในการโน้มน้าวจิตใจผู้คนให้คล้อยตามได้ง่าย หลังจากนั้นจึงมีการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้รับผิดชอบในพื้นที่นั้นๆว่าจะใช้รูปแบบและวิธีการอย่างไร สำหรับเหตุการณ์ในหมู่บ้านตันหยงลิมอนั้น เขาปฏิเสธว่า ไม่ใช่การกระทำของกลุ่มแนวร่วมในพื้นที่แน่นอน แนวร่วมจะไม่ไปจับทดสอบนี้กับชาวบ้าน เพราะการอยู่ร่วมกันต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดังนั้นหากจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในพื้นที่จะต้องมาแจ้งให้ชาวบ้านทราบล่วงหน้าก่อนเสมอ นอกจากนี้กลุ่มคนที่อยู่ในขบวนการก็มักจะเป็นคนในหมู่บ้านและมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติเป็นลูกหลานของชาวบ้านเป็นหลัก จึงเป็นไปได้ว่าจะใช้วิธีการนี้ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ อีกทั้งมีเหตุอันชวนเชื่อหลายประเด็นว่า กลุ่มคนบนทำรตบค้อพไม่น่าเป็นฝีมือแนวร่วม แต่น่าจะเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่า เนื่องจากอาวุธที่ใช้ก่อเหตุคือ อาวุธสงคราม เช่น ปืนเอ็ม 16 และปืนอาเก่า ขณะที่หากเป็นแนวร่วมทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มกองกำลังติดอาวุธมักจะปืนสั้น หรือกรณีที่เป็นฝีมือของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธของกลุ่มขบวนการจริง ด้านตรวจของทหารที่ตั้งตรวจตามจุดต่างๆจึงไม่สามารถสกัดได้ ทั้งๆที่คนกลุ่มนี้ไม่ได้ยิงแล้วหลบหนีเข้าป่า และยานพาหนะที่ใช้ในการก่อเหตุคือรถบัส

นอกจากนี้จากประสบการณ์ในอดีตของชาวบ้านในหมู่บ้านนี้เมื่อหลายสิบปีก่อน เคยเกิดเหตุวางระเบิดทางรถไฟตันหยงมัส ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านหมู่บ้านตันหยงลิมอพอดี และการกระทำครั้งนั้น ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเองต่างก็ทราบดีว่าเป็นฝีมือของกลุ่มทหารพราน ไม่ใช่ฝีมือของแนวร่วม นอกจากนี้การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐเองหลังจากเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านไม่เชื่อมั่นว่าทางการมีความจริงใจในการเข้ามาช่วยเหลือ เช่น ไม่มีการตามจับคนร้าย ทำความเข้าใจกับชาวบ้านไม่ได้ ส่วนนี้ถือเป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ทำให้การขยายผลของกลุ่มแนวร่วมได้ผล เนื่องจากการจัดตั้งหมู่บ้านเงา เพื่อช้อนทับหมู่บ้านในการปกครองของอำนาจ

รัฐมีอยู่แล้ว โดยเฉพาะแทบทุกพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปได้ หรือแม้จะเข้าไปได้ก็ไม่สามารถพูดคุยทำความเข้าใจกับชาวบ้านได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีความหวาดระแวงชาวบ้านเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว โดยเฉพาะหมู่บ้านเขตพื้นที่สีแดง

“การที่รัฐอ้างว่า มีแนวร่วมซึ่งเป็นชาวบ้านในพื้นที่เข้ามาก่อเหตุแล้วหนีเข้าไปในหมู่บ้าน เป็นสิ่งที่เป็นไปได้เลย แนวร่วมที่ไหนอยากจะทุบหม้อข้าวตัวเอง ชาวบ้านในนี้ส่วนใหญ่เป็นญาติพี่น้องกัน ไม่มีใครคิดทำอย่างนี้แน่นอน ชาวบ้านจะหาปืนมากวาดยิงชาวบ้านด้วยกันหรือสำหรับผมทางการอาจจะเรียกว่าแนวร่วม แต่อยากบอกว่าชาวบ้านกลัว ทหารตำรวจจะเข้ามาจับมากกว่า กลัวว่าถูกจับแล้วจะหายไปโดยไม่ได้กลับมา พุดง่ายๆกลัวถูกข่ม หลายคนถูกจับหายไปโดยไม่มีสิทธิเอ่ยปาก จะจ้างทนายก็ไม่มีเงิน ชาวบ้านไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ ไม่ได้รับข้อมูลภาษาก็มีผล ทหารขนาดใช้ล่ามก็ไม่ตรงประเด็น ความในใจที่จะระบายออกมาถูกแปลเป็นอื่น ตรงนี้คงตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้คนดีๆต้องออกไปเป็นฝ่ายตรงข้าม “เป็นประโยคตอนหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญเคยให้สัมภาษณ์ไว้

5.5 การเข้าควบคุมฝูงชนที่มีการแพร่ระบาดของอารมณ์ของรัฐในเหตุการณ์รุนแรง

ข้อสรุปหนึ่งที่สอดคล้องในช่วงที่มีปัญหาการชุมนุมของฝูงชนจำนวนมากหรือมือบของทั้งสองเหตุการณ์ คือ การแพร่ระบาดของอารมณ์หรือการมีพฤติกรรมทางอารมณ์ร่วมกันจะเกิดขึ้นจากกระบวนการปลุกเร้า หรือปลุกกระดม โดยใช้เงื่อนไข การไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ และสร้างความเกลียดชัง ความหวาดระแวง ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกว่าเหตุการณ์จะจบลง โดยข้อยุติของฝ่ายที่เข้ามาปลุกกระดมหรือควบคุมมือบได้ นั้นจะต้องจบลงด้วยความตายของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งในส่วนของรัฐที่เข้าไปควบคุมมือบ หรือฝูงชนนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้ เหตุผลคือ เขตหมู่บ้านสีแดงทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นเขตงานการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการต่างๆในพื้นที่มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งกลุ่มโจรแบ่งแยกดินแดน กลุ่มค้ายาเสพติด กลุ่มค้าของเถื่อน น้ำมัน และของหนีภาษี ซึ่งมีกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้นการใช้ข่าวลือให้เป็นเครื่องมือจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของคนกลุ่มนี้ด้วย นอกจากนี้สภาพทางสังคมของชุมชนมุสลิมตามหมู่บ้านต่างๆเป็นสังคมปิด ไม่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกเนื่องจากปัญหาทางด้านการสื่อสาร กล่าวคือ การสื่อสารของคนในพื้นที่จะใช้ภาษามลายูท้องถิ่น ขณะที่ภาครัฐไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือฝ่ายที่ดูแลความมั่นคงจะใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ประชาชนจำนวนน้อยมากที่สามารถพูดและเข้าใจ

ภาษาไทยได้อย่างชัดเจน รวมทั้งความห่างเหินและห่างไกลการทำงานอย่างไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับการเคลื่อนไหวของแนวร่วมที่ถูกจัดตั้งซึ่งคลุกคลีอยู่กับชาวบ้านตลอดเวลา ดังนั้นการปล่อยข่าวหรือการปลุกเร้าให้เกิดภัยขังและต่อต้านอำนาจรัฐที่เข้าไปในพื้นที่จึงทำได้ง่าย นอกจากนี้ความใกล้ชิดกันในระบบเครือญาติและคนใกล้ชิด ความเชื่อถือศรัทธาในครูสอนศาสนา โต๊ะอิหม่าม และผู้นำ แต่ไม่เชื่อถือศรัทธาการทำงานเจ้าหน้าที่รัฐเพราะไม่เคยมีความผูกพันกันมาก่อนเมื่อต่างฝ่ายต่างไม่เคยมีความรู้สึกผูกพันระหว่างกัน ประเด็นนี้จึงเป็นที่มาของคำถามว่าทำไมเวลาเกิดเหตุการณ์ชุมนุมหรือเกิดม็อบและมีเจ้าหน้าที่เข้ามาเจรจาชาวบ้านถึงไม่ฟัง ไม่ตกลง ไม่ยอม การไม่มีความรู้สึกผูกพันและไม่เชื่อถือศรัทธาทำให้ไม่มีความรู้สึกที่จะเกรงใจกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐพูดกันคนละภาษาด้วยแล้วเป็นเรื่องยากมาก

“ผมได้ข้อสรุปว่า การที่เราไม่สามารถหยุดฝูงชนบ้าคลั่งได้ ไม่ใช่เพราะคนพวกนั้นมีผู้ปลุกปั่นและมีคนนอกพื้นที่เข้ามาอย่างเดียว ส่วนหนึ่งคือ เราไม่สามารถทำความเข้าใจกับเขาได้ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่เองก็มึนทึบเรียนว่า ไม่ควรประมาท เราอย่าไปไว้ใจสถานการณ์มากเกินไป แม้เราจะยึดมั่นสันติวิธีไม่ใช่อาวุธ แต่เราไม่ควรชะลอเวลาให้ยืดเยื้อต่อไป ถ้าคนเยอะเราคุมไม่ได้สถานการณ์มันจะบานปลายไปเรื่อยๆ ที่สำคัญเราต้องเข้าหาประชาชน อย่าทิ้งชาวบ้าน อย่าปล่อยให้ช่องว่างทำให้เกิดความไม่เข้าใจ การแก้ปัญหามันต้องช่วยกันทำทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าต่างฝ่ายยังต่างทำเช่นนี้ ปัญหามันก็แก้ไม่ได้” พ.ต.อ. พยอ มทิพย์มณี อดีตรองผบก.ตชด.ภาค 4 กล่าว(สัมภาษณ์ 9 ตุลาคม 2549)

การหยุดพฤติกรรมก้าวร้าวและการกระทำรุนแรงตามกฎการควบคุมพฤติกรรมฝูงชน โดยเฉพาะพวกฝูงชนบ้าคลั่ง หรือกลุ่มที่มีอารมณ์รุนแรงนั้น ตามหลักการแล้วเบื้องต้นก่อนจะใช้กฎการปะทะจะต้องใช้วิธีการเจรจาต่อรอง และหากไม่ได้ผลจริงๆก็ต้องใช้วิธีการสลายการชุมนุม แต่ปัญหาคือ ในการสลายการชุมนุมจะด้วยวิธีการอะไรก็ตามที่ผ่านมามากจะเกิดความสูญเสียเสมอเจ้าหน้าที่รัฐที่ควบคุมสถานการณ์ในขณะนั้นต้องประเมินให้ได้ว่า ผลที่ได้กับเสียอะไรมันคุ้มกว่ากัน เนื่องจากปัญหาชายแดนภาคใต้มีความอ่อนไหวพอสมควร นอกจากนี้รัฐยังไม่ได้ปรับเปลี่ยนหรือกำหนดยุทธศาสตร์ในการตั้งรับปัญหาในกรณีที่มีกลุ่มแนวร่วมแฝงตัวเข้ามาจำนวนมากและยังคอยทำหน้าที่ยุยงปลุกปั่นตลอดเวลา โดยเป็นปรากฏการณ์ที่ชาวบ้านซึ่งเข้าร่วมชุมนุมไม่ทราบว่ามีฝ่ายตรงข้ามวางแผนไว้หมดแล้วส่วนปัญหาของฝ่ายรัฐในพื้นที่ยังไม่สามารถ

ควบคุมสถานการณ์ได้เพราะความประมาทและขาดการเตรียมพร้อมเนื่องจากพื้นที่นี้ไม่เคยเกิดปัญหามาก่อน

ผลการศึกษาพบว่าฝูงชนที่รวมตัวกันเพราะได้รับอิทธิพลจากการแพร่ระบาดของอารมณ์จากข่าวลือ และการถูกปลุกเร้าด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. กลุ่มขบวนการฯ มีการกำหนดแผนไว้แล้วว่าต้องการให้เหตุการณ์ยุติลงด้วยการสูญเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่รัฐ กรณีดังกล่าว เช่น ที่หมู่บ้านตันหยงลิมอพบว่า กลุ่มขบวนการได้เริ่มการจัดตั้งและวางแผนการตั้งแต่ 7.00-11.00 น. ในการระดมชาวบ้านนอกพื้นที่ให้เข้ามาในหมู่บ้านนี้ โดยชาวบ้านอาจเป็นกลุ่มผู้สูญเสียจากเหตุการณ์ตากใบหรือกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่รัฐ คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็กซึ่งขาดการกลั่นกรองข้อมูลและมักจะเชื่อตามคำสั่งของผู้นำ

2. ปัญหาในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่ได้มีการประเมินสถานการณ์ล่วงหน้า แต่ทำได้เพียงแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการตั้งโต๊ะเจรจา และการวางแผนชิงตัวประกันซึ่งประเด็นนี้จำเป็นต้องชั่งน้ำหนักให้รอบคอบ

พ.ต.อ. นพดล เมือกโสมณ ผกก.ฝ.1ศปก.ตร.จ.ยะลา กล่าวว่า (สัมภาษณ์ 9 สิงหาคม 2549) เมื่อไหร่ที่กระสุนปืนยิงถูกชาวบ้าน 1 คน ฝ่ายตรงข้ามจะบอกว่าเจ้าหน้าที่รัฐยิงผู้บริสุทธิ์ เขาพยายามให้กดดันให้เกิดเหตุการณ์เหมือนที่กรือเซะกับตากใบ นี่ผมหมายถึงกรณีการชิงตัวนาวิกโยธินที่ตันหยงลิมอ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับครูจูลิงด้วยนะ เขาพยายามทำให้เกิดการต่อสู้ระหว่างมวลชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ทำอย่างไรก็ได้ให้เกิดความแตกแยก เขาขอมสูญเสียชาวบ้านเพื่อสร้างเงื่อนไข

ผลการศึกษาพบว่าหมู่บ้านที่เข้าไปทำการวิจัยทั้งสองแห่งจัดได้ว่าเป็น "เขตพื้นที่พิเศษ" จึงพบว่า ความรุนแรงจะเกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เหตุการณ์รุมประชาทัณฑ์เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนเพราะชาวบ้านเข้าใจผิดว่าเป็นโจรนิรจา ปี 2546 การสังหารนายทหารนาวิกโยธินสองนายที่หมู่บ้านตันหยงลิมอเพราะชาวบ้านเข้าใจว่าเกี่ยวข้องกับกองกำลังลับที่กราดยิงร้านน้ำชาปี 2548 และการทำร้าย น.ส.จูลิง ปงกันมุล ครูโรงเรียนบ้านกูจิงรือปะในปี 2549 ซึ่งทั้ง 3 เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในเขตอ.ระแงะ จ.นราธิวาส อย่างไรก็ตามเนื่องจากพื้นที่ลักษณะดังกล่าวถือเป็นเขตพื้นที่พิเศษ จึงเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่มาก โดยเฉพาะช่วงที่มีกลุ่มมือบหรือฝูงชนเคลื่อนที่ซึ่งถูกปลุกเร้าอารมณ์อย่างรุนแรงเข้ามา และไม่ว่าจะใช้วิธีการใดๆก็ตาม ไม่ว่าจะนำโต๊ะอิหม่าม ผู้นำศาสนา ส.ส. ในพื้นที่มาเป็นตัวกลางใน

การเจรจาต่อรองก็ยังไม่ยอมสลายการชุมนุมมีข้อเสนอหลายแนวทางของเจ้าหน้าที่ที่ควรนำไปพิจารณาดังต่อไปนี้

1. กรณีที่พื้นที่พิเศษแห่งนั้นอำนาจของรัฐอ่อน ส่วนอำนาจนอกโครงสร้างเข้มแข็งมากและไม่มีมวลชนของฝ่ายรัฐเลย อีกทั้งมีแนวโน้มว่าฝ่ายตรงข้ามต้องการให้เหตุการณ์จะยุติเหมือนที่ผ่านมา คือ การเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่รัฐ ขณะเดียวกันก็พยายามยั่วยุให้เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงกับผู้เข้าร่วมชุมนุม เพื่อขยายช่องว่างระหว่างรัฐกับประชาชนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งทางเลือกในการแก้ปัญหาจะมีไม่มากนัก การเสียอวัยวะส่วนน้อยเพื่อรักษาร่างกายคือทางออกที่ดีที่สุด หรือถ้าเสี่ยงไม่ได้ก็จำเป็นต้องยอมสูญเสียเพื่อรักษามวลชนไว้ให้ได้ก่อน เพราะหากเกิดการปะทะระหว่างรัฐกับประชาชนก็จะไปเข้าทางกลุ่มขบวนการทันที

2. การเจรจาแบบสันติวิธีเพื่อหาทางนำเจ้าหน้าที่ออกมาได้ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้ชาวบ้านเห็นว่าทหารเองก็รักษากฎหมาย หากปรากฏว่า คนของเรายังเป็นเพียงผู้ต้องสงสัย จากนั้นจึงนำมาสอบสวนว่าใครผิดใครถูก อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาการชุมนุมของฝูงชนที่กำลังตกอยู่ในอารมณ์บ้าคลั่งในกรณีที่มีการจับเจ้าหน้าที่เป็นตัวประกัน ก็ไม่สามารถนำตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่หนึ่งไปใช้ในอีกพื้นที่หนึ่งได้ เพราะแต่ละพื้นที่จะมีความต่างกัน และหากเป็นไปได้คือ อย่าให้ใครตกไปอยู่ตรงนั้น และถ้าแก้ไม่ได้ก็ต้องนำตัวประกันออกมาโดยเร็วที่สุด และต้องประเมินสภาพแวดล้อมว่าชุดที่จะเข้าไปชิงตัวประกันนั้นมีความปลอดภัยหรือไม่ จะถูกดักข่มยิงหรือไม่ นอกจากนี้ต้องกันฝูงชนที่ชุมนุมออกให้ได้ด้วย

การแก้ปัญหาการชุมนุมประท้วงหรือม็อบที่มีพฤติกรรมในการทำลายล้าง พวกบ้าคลั่ง จะต้องมีการประเมินสถานการณ์ ซึ่งตามยุทธวิธีทั่วไปแผนจัดการสลายการชุมนุมต้องมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโดยตรง ที่มีอำนาจสั่งการชัดเจน เพราะการกำหนดนโยบายในการคลี่คลายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่ผ่านมา ยังไม่มีการกำหนดเหมือนการปะทะ ดังนั้นจึงต้องมีกฎการปะทะว่าเราจะยืนอยู่ได้จนถึงจุดไหนถึงจะเริ่มใช้กำลัง ซึ่ง กองอำนวยการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องมีความรู้กฎการปะทะนี้ออกมาว่า หน่วยปฏิบัติจะตัดสินใจได้ที่จุดไหนในเรื่องอะไรบ้าง และหากตัดสินใจไปแล้วเรื่องลูกกลมจะต้องมีผู้รับผิดชอบ

"หากให้ผมตัดสินใจผมก็ต้องเลือกใช้วิธีแบบสันติ เราต้องประเมินสถานการณ์ด้วยว่า หากใช้กำลังแล้วคนของเราจะอยู่ไหม หรือหากไม่ใช้กำลังแล้วจะอยู่ไหม ทั้งสองทางยังไงเขาก็ไม่รอด ในเมื่ออีกฝ่ายเขามีเป้าหมายสุดท้ายคือ ต้องเป็นเช่นนี้แล้วเราจะเข้าไปเอาซากศพเพิ่มเติม แล้วมาทำให้ชาติเราถูกแทรกแซงหรือ" น.อ. ไตรขวัญ ไกรฤกษ์ ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 3 กองพล

นาวิกโยธิน ในฐานะผู้บังคับบัญชาของ 2 นาวิกโยธิน กล่าว (สัมภาษณ์ 27 สิงหาคม 2549)

3. การแก้ปัญหาฝูงชนหรือ "ม็อบ" โดยใช้หลักยุทธศาสตร์ของทหารคือการนำม็อบมาชนม็อบ แต่การทำอย่างนี้จะใช้ไม่ได้ในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ แม้โดยทั่วไปการใช้ม็อบชนกันจะเป็นการสร้างความกดดันในการเผชิญหน้าของทั้งสองฝ่าย แต่วิธีนี้จะได้ผลในกรณีที่มีคนของฝ่ายรัฐเข้าไปอยู่ในพื้นที่ตรงนั้นซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์มากเพราะตามหลักแล้วทฤษฎีในการให้ชาวบ้านแก้ปัญหาตนเองจะง่ายกว่าที่เจ้าหน้าที่รัฐจะเข้าไป เขาจะซื้อคนในพื้นที่มากกว่า โดยทหารจำเป็นต้องสร้างแนวร่วมของตัวเองขึ้นมาให้ได้ด้วยการเปิดยุทธศาสตร์เชิงรุก คือ ต้องทำงานการเมืองในหมู่ประชาชนด้วยสร้างเครือข่ายประชาชนที่มีคุณภาพและความรู้ให้อยู่ในพื้นที่ ค่อยๆแทรกเข้าไป เพราะเรื่องอย่างนี้เจ้าหน้าที่รัฐอาจไม่เคยคิดมาก่อน แต่กลุ่มแนวร่วมวางแผนดำเนินเตรียมการไว้นานแล้ว

"ในม็อบถ้าไม่มีคนของเราเข้ามา ไม่รู้เลยว่าถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นในพื้นที่นี้จะต่อสายคุยกับชาวบ้านคนไหนได้ มันก็จะเหมือนกับที่ต้นหยงลิ้มและอีกหลายๆหมู่บ้าน เพราะว่าเราเข้าไม่ถึง ไม่รู้จะคุยกับใคร ไม่รู้ว่าสถานการณ์อยู่ในระดับไหน ถ้าเราไม่นำบทเรียนที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านต่างๆมาสรุป ปัญหาเช่นนี้มันก็จะเกิดขึ้นต่อไป การคิดแก้ปัญหาโดยใช้ยุทธศาสตร์แบบฝรั่ง คือ การใช้กำลังยึดคลุมพื้นที่ อาจจะใช้ได้ในบางสถานการณ์ บางพื้นที่ แต่สำหรับพื้นที่ที่มีความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมและศาสนาจะต้องคิดให้มาก วิธีการแก้ปัญหาไม่ให้เกิดม็อบหรือกันไม่ให้ฝูงชนมารวมตัวกันมากๆ จะต้องเร่งสร้างเครือข่ายภาคประชาชนขึ้นมาให้ได้ในทุกพื้นที่ ทุกตำบลและทุกหมู่บ้าน การแก้ปัญหาต้องเริ่มจากจุดเล็กๆแล้วค่อยๆขยายไปยังพื้นที่อื่นๆ" พล.ต.พิเศษฐิติวิสัยจร รองแม่ทัพภาคที่ 4 กล่าว (สัมภาษณ์ 6 กรกฎาคม 2549)

4. การใช้กำลังเข้าสลายกลุ่มผู้ชุมนุมทันที กรณีนี้ต้องประเมินผลดีเสียให้ชัดเจนเพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้เกิดความแตกแยกระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้นและประเด็นดังกล่าวน่าจะเป็นทางเลือกในลำดับท้ายๆ เพราะแก้ปัญหาด้วยการริบสลายฝูงชนทันทีเพื่อป้องกันไม่ให้นักลุ่มผู้ชุมนุมรวมตัวกันมากขึ้น จะนำมาซึ่งความสูญเสียระยะยาวและทำให้แก้ไขปัญหายากขึ้น

5.6 สรุปเปรียบเทียบเหตุการณ์รุนแรงการแพร่ระบาดทางอารมณ์ และทัศนคติการรับรู้ของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐที่บ้านบ่อนังกือเปาะและตันหยงลิมอ

5.6.1 ผลการศึกษาเหตุการณ์รุนแรง การแพร่ระบาดทางอารมณ์และทัศนคติการรับรู้ของชาวบ้านบ่อนังกือเปาะ

ผลการศึกษาพบว่า ก่อนเกิดเหตุรุนแรงในพื้นที่ดังกล่าวได้มีกระบวนการสร้างข่าวลือการออกอาละวาดของกลุ่มโจรนินจามาเป็นระยะๆ คำร่ำลือสร้างภาพให้โจรนินจาเป็นที่ประหลาดพิเรนทร์ เช่น แต่งกายชุดดำ มีอิทธิฤทธิ์เหาะเหินเดินอากาศได้ ความสามารถกระโดดจากต้นยางต้นหนึ่งไปต้นยางอีกต้นหนึ่ง จับไม่ติด ตัวลื่น และมักมีพฤติกรรมออกลักทรัพย์ ฆาตกรรมหญิงสาว และอุ้มเด็ก หายจากหมู่บ้านต่างๆ ในยามวิกาล ความหวาดกลัวและความหวาดระแวงโจรนินจาแพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็ว ในหลายๆพื้นที่ โดยเฉพาะที่ ต.ตันหยงมัส อ.ระแงะ จ.นราธิวาส ชาวบ้านต้องผลัดกันเข้าเวรยามเฝ้าระวังโจรนินจาเพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน บางหมู่บ้านถึงกับจัดชุดไล่ตามจับโจรนินจา การที่ชาวบ้านต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสถานการณ์ความตึงเครียดและอยู่ในภาวะคลุมเครือของสถานการณ์ และการไม่มีคำชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโจรนินจาจากเจ้าหน้าที่รัฐว่ามีจริงหรือไม่ กลายเป็นปมปัญหาที่ทำให้ชาวบ้านรู้สึกที่รัฐละเลยไม่ใส่ใจความเดือดร้อนของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ จึงทำให้ความห่างเหินระหว่างรัฐกับชาวบ้านมีมากขึ้น การปิดช่องทางสื่อสารโดยไม่ตั้งใจของทั้งสองฝ่ายมีผลให้กลุ่มแนวร่วมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์และเครือข่ายยาเสพติดเข้าไปแทรกซึมในกลุ่มเด็กวัยรุ่น โดยที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่ทราบว่ามี การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนต่างๆในพื้นที่อย่างไรบ้าง ส่วนความรุนแรงที่เกิดขึ้นก็มีกระบวนการสร้างเพื่อให้เหตุการณ์ให้จบลงในลักษณะนั้น กล่าวคือ มีการปล่อยข่าวที่ตลาดนัดตันหยงมัสว่าชาวบ้านจับโจรนินจาได้แล้ว และโจรนินจาถูกควบคุมตัวอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้านบ่อนังกือเปาะหมู่ 5 ชาวดังกล่าวได้แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว พร้อมๆ การเข้ามาของฝูงชนจำนวนมาก การแพร่ระบาดทางอารมณ์และการถูกยั่วยุกระตุ้นให้เชื่อว่า ตชด.คือ โจรนินจา ส่งผลให้ฝูงชนจำนวนมากมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงในเชิงทำลายล้าง และต้องการระบายความรู้สึกอัดอั้นคับแค้นด้วยการนำฝ่ายตรงข้ามมาเป็นที่รองรับเพื่อความสะใจ

ผลการศึกษายังพบอีกว่า ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์จากเหตุการณ์กบฏดุซงญอ 2461 และการหายตัวไปของหะยีสุหลงอับดุลกาเดร์ 2469 ไม่มีผลให้ชาวบ้านมีความเกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ แต่พฤติกรรมปัจจุบันที่ฝ่ายรัฐ ไม่ว่าจะเป็น ทหาร ตำรวจ แสดงต่อชนชั้นผู้ได้ปกครองในพื้นที่ กรณี ทหารพรานบุกขึ้นบ้านชาวบ้านยามวิกาลและถูกยิงเสียชีวิตทั้งเครื่องแบบที่ ต.กาลิซา อ.ระแงะ จ.นราธิวาส และการอุ้มอุสตาซคนหนึ่งหายไปจากบ้าน สร้างความหวาดผวา ไม่

เชือดือ ไม่ศรัทธาและมีความรู้สึกโกรธแค้นต่อสิ่งที่ถูกกระทำมากกว่า นอกจากนี้ความเมินเฉยของเจ้าหน้าที่รัฐก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงและการแพร่ระบาดของอารมณ์อย่างรวดเร็วและเข้มข้น

สำหรับการเรียนรู้หลังจากเหตุการณ์จบลงแล้ว ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของชาวบ้านยอมรับมี"คนใน"หมู่บ้านเข้าไปเป็นแนวร่วม และพฤติกรรมของคนในหรือแนวร่วมในพื้นที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง เช่น มีความหวาดระแวง หวาดกลัวกันเอง และยังหวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐอีกด้วย นอกจากนี้ยังถูกปฏิเสธจากสังคมนอกหมู่บ้าน โดยยึดเยียดให้เป็น"หมู่บ้านโจร"และชาวบ้านก็ถูกมองว่าเป็นคนใจร้ายและเป็นพวกหัวรุนแรงอีกด้วย

5.6.2 ผลการวิจัยเหตุการณ์รุนแรง การแพร่ระบาดของอารมณ์และทัศนคติการรับรู้ของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่รัฐที่หมู่บ้านต้นหยงลิมอ -

ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์กราดยิงร้านน้ำชากลางหมู่บ้านเป็นเหตุให้ชาวบ้านเสียชีวิตทันที 2 ราย คือ ชนวนสำคัญทำให้เกิดการล้อมจับทหารนาวิกโยธินสองนาย เพราะชาวบ้านเชื่อว่าบุคคลทั้งสองอาจเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ความทับซ้อนของปัญหาที่มีอยู่เดิมที่สั่งสมเป็นทุนเดิมมาตั้งแต่เหตุการณ์กรือเซะและเหตุการณ์ตากใบ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หมู่บ้านแห่งนี้มีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์เคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมหน้าสภ.ตากใบ 3 ราย และได้รับบาดเจ็บพิการอีกจำนวนหนึ่ง มีผลอย่างยิ่งต่อการแพร่ระบาดของอารมณ์ของฝูงชนที่เข้าร่วมชุมนุมจากครอบครัวและญาติพี่น้องผู้สูญเสียในและนอกพื้นที่ ควบคู่กับการปลุกปั่นของกลุ่ม RKKในพื้นที่ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยพยายามยืดเวลาการเจรจาต่อรองออกไปอีก พร้อมทั้งปล่อยข่าวลือเป็นระยะๆ เพื่อหันเหความสนใจจากจากชาวบ้านที่เฝ้าระวังทหารสองนาย จากนั้นจึงฉวยจังหวะที่ชาวบ้านกำลังตื่นตระหนกเข้าไปกลุ่มรวมทำร้ายบุคคลทั้งสอง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งก่อนและหลังเหตุการณ์ เจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปตรวจสอบสถานการณ์ในพื้นที่รวดเร็วมาก และมีกรมเจรจาต่อรองเพื่อขอนำตัวประกันออกมา แต่ความหวาดระแวงที่ทั้งสองฝ่ายมีต่อกันประกอบกับการไม่สามารถสื่อสารภาษาท้องถิ่น การขาดความรู้ความเข้าใจประเพณีทางศาสนาของฝ่ายรัฐจึงทำให้เหตุการณ์ไม่ได้รับการคลี่คลายอย่างควรจะเป็น ขณะที่กลุ่มชาวบ้านที่ถูกจัดตั้งก็ไม่ตั้งตัวแทนขึ้นมาประสานงานโดยอ้างว่าทุกคนเป็นตัวแทนทั้งหมด จำนวนนี้มีกลุ่มแนวร่วมแฝงที่ไม่แสดงตัวรวมอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม หลังจากความรุนแรงยุติลงชาวบ้านจึงทราบว่ ปัญหาที่เกิดขึ้นนอกจาก

จะทำให้เขาได้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนแล้ว ยังได้รับรู้อีกว่า การใช้ความรุนแรงเพื่อยุติปัญหาได้สร้างตราบาปให้กับชาวบ้านและชุมชนตนเองอย่างไร

ทั้งนี้การเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 2 แห่งสรุปได้ดังนี้คือ

1. ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่หมู่บ้านบือนังกือเปาะพบว่า เหตุการณ์กบฏดุซงญอ ไม่มีผลให้ชาวบ้านเกลียดชังเจ้าหน้าที่ แต่ปัญหาทหารพรานบุกขึ้นบ้านชาวบ้านยามวิกาลที่ต.กาลิซาและการอุ้มฆ่าผู้นำศาสนาในปี 2546 ที่ต.ตันหยงมัส เป็นชนวนที่ทำให้ชาวสื่อเรื่องโจรนิินจาแพร่สะพัดอย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกับที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ ประวัติศาสตร์ไม่มีผลแต่ตัวแปรสำคัญอยู่ที่ความไม่พอใจจากเหตุการณ์กรือเซะและการที่ชาวบ้านหมู่บ้านนี้เสียชีวิตในเหตุการณ์ตากใบถึง 3 ราย

2. การแพร่ระบาดของอารมณ์ที่หมู่บ้านบือนังกือเปาะและตันหยงลิมอพบว่า ชาวบ้านมีทุนความหวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐอยู่แล้ว ต่างเพียงที่หมู่บ้านนี้ ชาวบ้านหวาดระแวงว่าโจรนิินจาเป็นเจ้าหน้าที่ชุดรบพิเศษที่ทางการส่งเข้ามาอุ้มฆ่าชาวบ้าน และความรู้สึกโกรธแค้นโจรนิินจาที่สร้างความเดือดร้อนให้ โดยมีการปลุกปั่นและกระตุ้นอารมณ์จากกลุ่มขบวนการ เครือข่ายผลประโยชน์ ผู้ค้ายาเสพติดให้เชื่อว่า ตชด. 2 นายคือ โจรนิินจา ส่วนที่ตันหยงลิมอมีการปลุกปั่นว่าเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กวาดยิงร้านน้ำชาจากกลุ่มแนวร่วม RKK ในพื้นที่ และมีการวางแผนให้กลุ่มวัยรุ่นเข้าไปทำร้ายเจ้าหน้าที่

3. การรวมตัวของฝูงชนคับแน่นใจ ที่หมู่บ้านบือนังกือเปาะพบว่า มีมือบ/ฝูงชนทั้งในและนอกพื้นที่ออกตามล่าโจรนิินจา ขณะที่ในช่วงเช้ามีมือบชาวบ้านซึ่งก่อนหน้านั้นเคยได้รับความเดือดร้อนจากการถูกลักขโมยทรัพย์สิน และการรวมตัวกันของฝูงชนต่างๆจากนอกและในพื้นที่มากกว่า 2,000 คนในเวลาเพียง 3 ชั่วโมง ส่วนที่หมู่บ้านตันหยงลิมอ พบว่า มีการรวมตัวของมือบในและนอกพื้นที่ด้วยเช่นเดียวกันโดยใช้เวลาเท่าๆกัน และมีการรวมตัวของกลุ่มผู้สูญเสียบุคคลในครอบครัวจากเหตุการณ์หน้าสภอ.ตากใบรวมอยู่ด้วย

4. พฤติกรรมรุนแรงของทั้งสองเหตุการณ์พบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ พฤติกรรมรุนแรงของฝูงชนที่หมู่บ้านบือนังกือเปาะมีลักษณะของการเข้าร่วมประท้วงด้วยการกระทืบ ใช้อาวุธ มีด จอบ เสียม ไม้ ทูบแทงจนตชด.2 นายไล่ทะเลาะและลากศพออกมาทำทารุณกรรมซ้ำ ส่วนที่บ้านตันหยงลิมอการแสดงของพฤติกรรมรุนแรงจบลงด้วยการกลุ่มรวมทำร้าย ทหารนาวิกโยธินทั้งสองด้วย มีด จอบ เสียม ตีด้วยไม้ และถูกแทงไล่ทำลัด้วยเช่นกัน

5. ความรวดเร็วในการเข้าควบคุมสถานการณ์ในหมู่บ้านที่เกิดเหตุพบว่า ไม่แตกต่างกัน คือ เจ้าหน้าที่ ตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครองเข้าพื้นที่อย่างรวดเร็ว ต่างเพียงที่หมู่บ้าน ดันหยงลิมอ ทหารที่ร่วมเดินทางเข้าไปด้วยถูกจับเป็นตัวประกัน ส่วนที่บ้านบือนังก็อเปาะ ดชด.2 นายอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่บ้าน และฝูงชนมากกว่า เจ้าหน้าที่ประเมินสถานการณ์ผิดพลาด นำกำลังไปควบคุมสถานการณ์น้อยเกินไปและปล่อยให้มีการเจรจายืดเยื้อ ขณะที่บ้านตันหยงลิมอ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายเข้าพื้นที่เร็ว แต่เจรจาไม่สำเร็จ เนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมไม่มีการแต่งตั้งผู้นำ

6. การเรียนรู้ของชาวบ้านและผลกระทบที่เกิดขึ้น ชาวบ้านหมู่บ้านบือนังก็อเปาะ ทราบว่ามีคนในหมู่บ้านเป็นแนวร่วม หลังเกิดเหตุถูกสังคมนิติตราว่าเป็นโจรโหดร้ายและเป็นหมู่บ้านโจรเช่นเดียวกับที่ตันหยงลิมอ และรู้จักกลั่นกรองข่าวลือที่เข้ามามากขึ้น ทั้งยังพยายามแก้ปัญหาด้วยการเปิดพื้นที่ให้ผู้นำศาสนา ทหาร และฝ่ายเกี่ยวข้องชี้แจงเพื่อให้หน่วยงานรัฐเข้าถึง ชาวบ้านมากขึ้น ในขณะที่ ชาวบ้านหมู่บ้านตันหยงลิมอ หลังจากเหตุการณ์ยุติ ชาวบ้านถูกเจ้าหน้าที่เพ่งเล็งมากขึ้น ส่วนชาวบ้านก็หวาดระแวงกันเอง ทราบว่าในหมู่บ้านมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มแนวร่วมในและนอกพื้นที่ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมชุมชน คือ ผังศพเร็วขึ้น ไม่มีการอยู่วอกกะห์เพื่อดูอาหิให้ผู้เสียชีวิต

7. ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ที่หมู่บ้านบือนังก็อเปาะ และตันหยงลิมอ มีปัญหาที่เหมือนกัน คือ ความห่างเหินระหว่างชาวบ้านและรัฐ ปัญหาการสื่อสารภาษามลายูท้องถิ่น โดยชาวบ้านบือนังก็อเปาะยังพบปัญหาความเมินเฉยของเจ้าหน้าที่ต่อปรากฏการณ์ข่าวลือ มีความชะล่าใจ ไม่ทราบข้อมูลการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการ ขณะที่บ้านตันหยงลิมอ ยังมีปัญหาเจ้าหน้าที่รัฐไม่เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกสูญเสียของชาวบ้าน เนื่องจากยังมีความหวาดระแวงอยู่ โดยได้ข้อสรุปว่า การแก้ปัญหาของเจ้าหน้าที่ต้องรีบดึงมวลชนให้กลับมาอยู่กับรัฐให้ได้ด้วยการไม่ทิ้งพื้นที่และประชาชน

8. แกนนำ/ผู้นำมีอบในและนอกพื้นที่ที่บ้านบือนังก็อเปาะพบว่า แกนนำในพื้นที่ ซึ่งพยายามเข้ามาช่วยเจรจาประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน อดีตสว.ส.ส. โต๊ะอิหม่าม ชาวบ้านและแนวร่วมวัยรุ่น ส่วนแกนนำนอกพื้นที่ ในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐประกอบด้วยทั้งสองหมู่บ้านจะเป็นเจ้าหน้าที่ชุดเดียวกัน โดยมี ปลัดจังหวัดนราธิวาส นายอำเภอระแงะ ผกก.สภอ.ระแงะ ผกก.ตชด.ภาค 4 ส่วนที่บ้านตันหยงลิมอ มีเจ้าหน้าที่ระดับสูงเพิ่มเติม รองแม่ทัพภาคที่ 4 และผบ.ฉก.นาวิกโยธิน และไม่มีการตั้งแกนนำขึ้นมาเจรจาต่อรอง ชาวบ้านอ้างว่าทุกคนคือตัวแทน มีหัวหน้ากลุ่ม RKK ไม่แสดงตัวแฝงอยู่เบื้องหลัง แนวร่วมวัยรุ่น

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเหตุการณ์รุนแรงการแพร่ระบาดทางอารมณ์และทัศนคติการรับรู้ของชาวบ้าน-เจ้าหน้าที่รัฐ

กรณีศึกษา 2 เหตุการณ์	ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์	การแพร่ระบาดทางอารมณ์	การรวมตัวของฝูงชนคับแคบใจ	พฤติกรรมรุนแรง รุมประชาทัณฑ์/กลุ่มรุมทำร้าย
<p>เหตุการณ์โจรนินจาที่หมู่บ้าน บ็องกือเปาะ 2546 ส.ต.อ. โสภณ ชาลีเครือและส.ต.ท. สมคิด เจริญนท ตูกฝูงชนรุม ประชาทัณฑ์</p>	<p>กบฏดุขงญอไม่มีผลให้ชาวบ้าน เกลียดชังเจ้าหน้าที่รัฐ</p> <p>ทหารพรานบุกขึ้นบ้านชาวบ้าน ยามวิกาลและถูกยิงเสียชีวิตคา เครื่องแบบที่ ต.กาลิซา อ.จะแนะ</p> <p>อุ้มฆ่าผู้นำศาสนา อุตตราชที่บ้าน โต๊ะเปาะชะ หมู่ 10 อุ้มชาวบ้านหายจากพื้นที่</p>	<p>ทุนความหวาดระแวงจนท.รัฐ โกรธแค้นโจรนินจาที่เข้ามาสร้าง ความเดือดร้อนให้</p> <p>การปล่อยข่าวว่าโจรนินจาเป็น จนท.ชุดรบพิเศษที่ส่งมาอุ้มฆ่า ชาวบ้าน</p> <p>การปลุกปั่นและกระตุ้นอารมณ์ ฝูงชนให้เชื่อว่าตชด. 2 นายคือโจร นินจาจากกลุ่มขบวนการและ เครือข่ายยาเสพติด</p>	<p>มีอบ/ฝูงชนทั้งในและนอกพื้นที่ออก ตามล่าโจรนินจา</p> <p>มีอบชาวบ้านที่ผ่านไปมา ซึ่งก่อน หน้านั้นเคยได้รับความเดือดร้อน จากการถูกลักขโมยทรัพย์สิน</p> <p>การรวมตัวกันของฝูงชนจำนวน 2,000 คนในเวลา 3 ชั่วโมง</p>	<p>มีอบเข้ากระทืบตชด. ทั้งสองนาย ทันทีด้วยอาวุธ มีด จอบ เสียม และไม้ตีและทุบแทงจนได้ทะลัก ออกมากอง</p> <p>ลากศพออกมากองกลางถนนเพื่อ ถอดกางเกงและนำเชือกรัดที่ อวัยวะเพศ</p>

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเหตุการณ์รุนแรงการแพร่ระบาดทางอารมณ์และทักษะการรับรู้ของชาวบ้าน-เจ้าหน้าที่รัฐ (ต่อ)

กรณีศึกษา 2 เหตุการณ์	ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์	การแพร่ระบาดทางอารมณ์	การรวมตัวของฝูงชนคับแคบใจ	พฤติกรรมรุนแรง รุมประชาทัณฑ์/กลุ่มรุมทำร้าย
เหตุการณ์สังหาร 2 นาวิกโยธินที่บ้านตันหยงลิมอ 2548 เรือโทวินัย นาคะบุตรและจำเอกกำธรทองเอียด ถูกกลุ่มรุมทำร้าย	ความไม่พอใจจากเหตุการณ์หรือเซะ ตากโบ มีชาวบ้านตันหยงลิมอเสียชีวิตในเหตุการณ์ดังกล่าว 3 ราย	ความเกลียดชังโกรธแค้น เจ้าหน้าที่เป็นทุนเดิม การปลุกปั่นชาวบ้านจากกลุ่ม RKKในพื้นที่ว่าเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กวาดยิงร้านน้ำชา มีการวางแผนให้แนวร่วมเข้าไปทำร้ายสองนาวิกโยธินด้วยการปล่อยข่าวลือเป็นระยะสั้นๆว่าทหารนำรถถังบุกเข้ามาปราบชาวบ้าน และทหารจะกวาดยิงลงมาจากเฮลิคอปเตอร์เพื่อทำให้ชาวบ้านโกรธ เกลียด เจ้าหน้าที่	การรวมตัวของมือปืนและนอกพื้นที่จำนวน 1,000คนในเวลาเพียง 3-4 ชั่วโมง การรวมตัวกันของคนนอก ครอบครัวและญาติพี่น้องผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ตากโบ	การกลุ่มรุมทำร้ายด้วย มีด จอบ เสียม ขณะถูกจับถอดเสื้อ มัดมือ ไขหลัง สภาพศพฟกช้ำ ศรีษะแตก และถูกแทงจนได้ทะลัก ออกมากองข้างนอก

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเหตุการณ์รุนแรงการแพร่ระบาดทางอารมณ์และทัศนคติการรับรู้ของชาวบ้าน-เจ้าหน้าที่รัฐ (ต่อ)

กรณีศึกษา 2 เหตุการณ์	ความรวดเร็วของจนท.รัฐ ในการเข้าควบคุมพื้นที่	การเรียนรู้ของชาวบ้าน และผลกระทบที่เกิดขึ้น	ความเข้าใจของจนท.รัฐ ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	แกนนำ/ผู้นำมีอบ ในและนอกพื้นที่
<p>เหตุการณ์โจรชิงจาทที่หมู่บ้าน บือนังกือเปาะ 2546 ส.ต.อ. โสภณ ชาลีเครือและส.ต.ท. สมคิด เจริญนทต ถูกฝูงชนรุม ประหัตประหาร</p>	<p>ตำรวจ ทหาร ฝ่ายปกครอง เข้า พื้นที่เร็วตั้งแต่คืนเกิดเหตุ</p> <p>เจ้าหน้าที่ประเมินสถานการณ์ ผิดพลาดปล่อยให้การเจรจา ต่อรองยึดเยื่อ</p> <p>เจ้าหน้าที่นำกำลังไปน้อยเกินไป ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ ได้</p>	<p>คนในหมู่บ้านเป็นแนวร่วม</p> <p>ถูกตีตราว่าเป็นโจรโหดร้าย</p> <p>รู้จักการกลั่นกรองข่าวลือ</p> <p>เปิดพื้นที่ให้ผู้นำศาสนา ทหาร และฝ่ายเกี่ยวข้องชี้แจงเพื่อให้ หน่วยงานรัฐเข้าถึงชาวบ้านมาก ขึ้น</p>	<p>ความเมินเฉยของจนท.ไม่เชื่อว่า มีโจรชิงจาทออกกลางอากาศ</p> <p>ไม่สามารถสื่อสารภาษามลายู ท้องถิ่นได้</p> <p>ชะล่าใจไม่ทราบข้อมูลความ เคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการใน พื้นที่</p> <p>ยอมรับว่าจุดอ่อนของจนท.คือ การห่างเหินชาวบ้านและพื้นที่</p>	<p>แกนนำในพื้นที่ ผญบ.ต้นหยงมัส อดีตสว.,อดีตสส. โต๊ะอิหม่าม ,ชาวบ้าน แนวร่วมวัยรุ่น</p> <p>แกนนำนอกพื้นที่จนท.รัฐ ปลัดจังหวัดนราธิวาส นายอำเภอระแงะ ผกก.สภอ.ระแงะ ผกก.ตชด.ภาค 4</p>

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเหตุการณ์รุนแรงการแพร่ระบาดทางอารมณ์และทัศนคติการรับรู้ของชาวบ้าน-เจ้าหน้าที่รัฐ (ต่อ)

กรณีศึกษา 2 เหตุการณ์	ความรวดเร็วของจนท.รัฐในการเข้าควบคุมพื้นที่	การเรียนรู้ของชาวบ้านและผลกระทบที่เกิดขึ้น	ความเข้าใจของจนท.รัฐต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	แกนนำ/ผู้นำมีอบในและนอกพื้นที่
<p>เหตุการณ์สังหาร 2 นาวิกโยธินที่ บ้านต้นหยงลิมอ 2548 เรือโท วินัย นาคะบุตรและจำเอกกำร ทองเอียด ถูกกลุ่มรุมทำร้าย</p>	<p>ช่วงกลางคืน ทหาร ตำรวจเข้าพื้นที่หลังมีการกราดยิงร้านน้ำชา ประมาณ 10 นาที แต่ไม่สามารถติดตามคนร้ายได้</p> <p>ช่วงเช้าและสายมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงของจังหวัดทั้งฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ และอดีต สส.เข้าไปในพื้นที่เร็ว แต่เจรจากับชาวบ้านไม่สำเร็จ เนื่องจากกลุ่มผู้ชุมนุมไม่มีการแต่งตั้งผู้นำ</p>	<p>ถูกเจ้าหน้าที่รัฐเพ่งเล็งหวาดระแวงกันเอง, ไม่กล้าออกจากบ้านไปกรีดขาง</p> <p>ทราบว่ามี การเคลื่อนไหวของแนวร่วมจากในและนอกพื้นที่</p> <p>ถูกปฏิเสธจากสังคมนอกหมู่บ้าน</p> <p>ถูกกล่าวหาว่าเป็นหมู่บ้านโจร</p> <p>พิธีกรรมทางศาสนาเปลี่ยนไป</p> <p>ต้องรีบฝังศพเร็วขึ้น, ไม่มีการอยู่รอดดูอาหิให้ผู้เสียชีวิต</p>	<p>มีปัญหาด้านการสื่อสารภาษามลายูท้องถิ่น</p> <p>กลัว, ไม่เข้าใจสัญญาณชุมชน เช่น เสียงกลอง, หวาดระแวงว่าชาวบ้านเป็นแนวร่วมเพราะอยู่ในเขตสีแดง</p> <p>ไม่เข้าใจความรู้สึกและอารมณ์สูญเสีย</p> <p>หลังเหตุการณ์ยุติจนท.รัฐได้ข้อสรุปว่า ต้องเรียนรู้ความแตกต่างทางภาษา วัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม</p> <p>ไม่ทิ้งพื้นที่และต้องดึงมวลชนให้กลับมาอยู่กับรัฐ</p>	<p>แกนนำในพื้นที่</p> <p>ไม่มีแกนนำเจรจาต่อรอง</p> <p>ชาวบ้านอ้างว่าทุกคนคือตัวแทน/ชบ.นอกพื้นที่</p> <p>มีหัวหน้ากลุ่ม Rkk นำและไม่แสดงตัว, แนวร่วมวัยรุ่น</p> <p>มีตรงงช่วยปล่อยข่าวลือและไม่แสดงตัว</p> <p>แกนนำนอกพื้นที่จนท.รัฐ</p> <p>รองแม่ทัพภาคที่ 4,</p> <p>ปลัดจังหวัดนราธิวาส, ผกก.สภอ.ระแงะ, ผบ.ฉก.นาวิกโยธิน และนายอำเภอระแงะ</p>